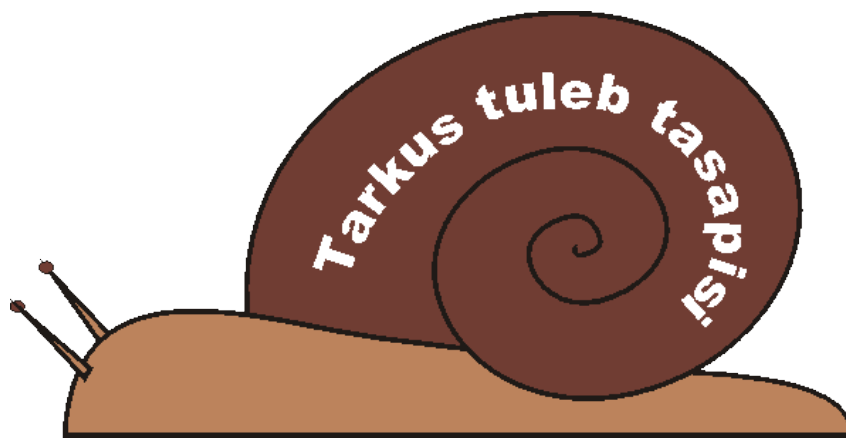

Konguta Kool

lasteaed

ÕPPEKAVA

KONGUTA 2020

SISUKORD

1. ÜLDSÄTTED.....	4
1.1 Õppekava.....	4
1.2 Haldusala.....	4
1.3 Liik ja rühmad.....	4
1.4 Asukoht.....	5
1.5 Eripära.....	5
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED.....	5
2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	5
2.2 õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted.....	6
2.3 Õpikäsitus.....	6
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS.....	7
3.1 Õppeaasta.....	7
3.2 Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.....	8
3.3 Õppe- ja kasvatustegevuse aasta tegevuskava.....	8
3.4 Rühma tegevuskava ja nädalaplaanid.....	9
3.5 Päevakava.....	10
3.6 Pedagoogide kavandatud õppe- ja kasvatustegevuste jaotus nädalas.....	11
3.7 Terviseõpetus.....	11
4. ERIVAJADUSEGA LAPS.....	12
4.1 Erivajadusega laps lasteaias.....	12
4.2 Erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus.....	12
4.3 Individuaalne arenduskava (IAK).....	13
5. MUU KODUKEELEGA LAPS.....	14
6. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA.....	15
6.1 Koostöö lapsevanemaga.....	15
6.2 Lapsevanemaga koostöö põhimõtted ja korraldus.....	15
7. LAPSE ARENGU HINDAMINE.....	16
7.1. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine.....	16
7.2 Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ning korraldus.....	17
7.3 Lapse koolivalmiduse hindamine.....	18
8. LASTEAIAS ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU.....	19
8.1 Üldoskused.....	19
8.2 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	19

8.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.....	19
9. VALDKOND MINA JA KESKKOND	29
9.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	29
9.2 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.....	29
10. VALDKOND KEEL JA KÕNE	39
10.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	39
10.2 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine.....	39
11. VALDKOND <i>MATEMAATIKA</i>	48
12.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	48
12.2 Õppe ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine	48
15. VALDKOND <i>LIIKUMINE</i>	71
15.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	71
15.2 Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine ja kavandamine.....	71
17. LÕPPSÄTTED	77
17.1 Õppekava kinnitamine.....	77
17.2 Õppekava uuendamine ja täiendamine	77
LISA 1. INDIVIDUAALSUSE KAART	78
LISA 2. INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA	79
LISA 3. KOOLIVALMIDUSKAART	80

1. ÜLDSÄTTED

1.1 Õppekava

(1) Konguta Kooli lasteaia õppekava (edaspidi *õppekava*) määrab kindlaks Konguta Kooli lasteaia (edaspidi *lasteaed*) õppe- ja kasvatustegevuse alused. Õppekava on koostatud lähtudes Vabariigi Valitsuse määrusest nr 87, 29.05.2008 *Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava*. Käesolev õppekava redaktsioon on koostatud 2019/2020 õppeaastal.

(2) Lasteaia õppekavas esitatakse:

- 1) lasteaia liik ja eripära;
- 2) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted;
- 3) õppe- ja kasvatustegevuse korraldus;
- 4) erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus;
- 5) mitte-eesti kodukeelega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus;
- 6) lapsevanemaga koostöö põhimõtted ja korraldus;
- 7) eeldatavad üldoskused vanuseti;
- 8) valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste eesmärgid, korraldus, sisu ja eeldatavad tulemused vanuseti;
- 9) lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus;
- 10) õppekava uuendamise ja täiendamise kord.
- 11) lisadena on esitatud Konguta Koolis kasutatavad dokumendid *individuaalsuse kaart*, *individuaalne arenduskava (IAK)*, *koolivalmiduskaart*

(3) Lasteaia õppekava koostasid lasteaia pedagoogid, kaasates lapsevanemaid.

1.2 Haldusala

(1) Lasteaed on Elva Vallavalitsuse (edaspidi *vallavalitsus*) haldusalasse kuuluv munitsipaallasteaed.

1.3 Liik ja rühmad

(1) Lasteaed on ühe asutusena töötav lastesõim ja lasteaed–algkool. Lasteaias on 4 rühma:

Sõimerühm „Teokesed“ (lapsed vanuses 1,6–3a.)

Sobitusrühm „Mõmmikud“ (lapsed vanuses 2–7a.)

Liitühm „Oravakesed“ (lapsed vanuses 2–7a.)

Liitühm „Mesimummid“ (lapsed vanuses 2–7a.)

1.4 Asukoht

(1) Lasteaia asukoht on Annikoru küla, Elva Vald, Tartumaa, 61202.

1.5 Eripära

(1) Lasteaia eripära:

- 1) maaelu ja looduskeskkonna väärtustamine;
- 2) keskkonnahoiu ja säästva eluviisi kujundamine;
- 3) igahommikustes infominutites osalemine (aiarühma lapsed);
- 4) tervise edendamine ja tervislike eluviiside õpetamine (tervist edendav lasteaed);
- 5) rahvuskultuuri ja -traditsioonide tutvustamine;
- 6) teaduse populariseerimine.

(2) Konguta Kooli vapiloom on tigu (tarkus tuleb tasapisi) ning märksõnadeks on MÄRKA, MÕJUTA, MUUDA (MMM).

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on toetada lapse igakülgset ja järjepidevat arengut kodu ja lasteasutuse koostöös.

(2) Üldeesmärgist tulenevalt on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- 1) luua lapsekeskne arengukeskkond, mis toetab lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut;
- 2) suunata lapse positiivse minapildi ja üldoskuste arengut mängu, loovtegevuse, eakohase töö ja õppimise kaudu;
- 3) arendada lapse suhtlemisoskust, mille tulemusel kujuneb lapsel vastutus- ja algatusvõime ning eetiline käitumine;
- 4) suunata lapsed Eesti kultuuri juurte juurde, sisendades neile rahvustunnet, armastust pere ja kodu vastu, kodukoha ja selle inimeste, looduse ja kultuuri vastu;

5) anda võimalus tegevusteks, mis toetavad lapse kehalist aktiivsust, mille tulemusel tekib arusaam tervise hoidmise tähtsusest.

6) kujundada eakohaseid tööharjumusi ja õpioskusi, et laps tunneks rahulolu lõpule viidud tegevustest;

7) õpetada ja julgustada lapsi märkama ning vajadusel mõjutama ja muutma.

2.2 õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

(1) Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

1) lapse vanuseliste, sooliste, rahvuslike ja individuaalsete iseärasuste, arengupotentsiaali ja koduse olukorra arvestamine;

2) lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;

3) lapse loovuse toetamine ja erinevate valikute võimaldamine;

4) mängu kaudu õppimine ja erinevate mänguvõimaluste loomine;

5) humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine ning vastutus- ja otsustamisvõime kujundamine;

6) erinevaid suhtlemisvõimalusi pakkuva keskkonna loomine ja väljakujunenud käitumisnormide järgimine;

7) lapsele turvatunde ja eduelamuste tagamine;

8) üldõpetusliku tööviisi rakendamine;

9) kodu kaasamine õppe- ja kasvatustöö planeerimisel ja läbiviimisel;

10) Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

(2) Lapse arengu igakülgne toetamine lasteaias on meeskonnatöö, kus osalevad õpetajad, õpetaja abid/assistendid, asutuse logopeed ja tervishoiutöötaja. Vajadusel kaasatakse erialaspetsialiste (nt sotsiaalpedagoog, sotsiaaltöötaja, lastekaitsetöötaja). Koostöö toimimise eest vastutab lasteaia direktor

2.3 Õpikäsitus

(1) Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.

(2) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.

(3) Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

(4) Üldõpetuslikku tööviisi rakendades ärgitatakse last märkama/nägema ilu ümbritsevas elus, inimeste töös ja käitumises ning toetatakse lapse soovi ise oma tegevusega kasu tuua.

(5) Eduelamusi pakkudes kujuneb lapsel positiivne suhtumine iseendasse ja teistesse ning salliv suhtumine endast erinevasse (erivajadusega ja eri rahvustest kaaslased).

(6) Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

1) kavandada oma tegevust, teha valikuid;

2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;

3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;

4) arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;

5) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;

6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

3.1 Õppeaasta

(1) Lasteaed korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

(2) Aktiivne õppeperiood toimub 1. septembrist 31. maini.

(3) Suveperioodil (juuni, juuli, august) planeeritud õppetegevust ei toimu. Põhirõhk on mängulistel ja laste liikumisaktiivsust toetavatel õuetegevustel. Riiklikes üldhariduskoolides kehtestatud koolivaheaegadel toimub lasteaias õpitu kordamine ja vabamäng - mängunädal.

3.2 Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

(1) Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

(2) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel:

- 1) arvestatakse laste arengutaset, vanust ja huve;
- 2) viiakse tegevused läbi esteetilises ja turvalises keskkonnas;
- 3) viiakse tegevused läbi, rakendades võimalikult palju õuesõpet;
- 4) seotakse tegevus eelkõige kodukohaga, arvestades paikkonna looduslikku, kultuurilist jm eripära;
- 5) tutvutakse õpitavaga (objektid, nähtused) loomulikus keskkonnas;
- 6) võimaldatakse üksi tegutsemist, paaristööd, grupitööd ja ühistegevusi;
- 7) arvestatakse nii üldisi kui valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärke;
- 8) lõimitakse valdkondade sisu ja tegevusi ning seotakse tegevusliike päeva kestel;
- 9) kaasatakse kogu lasteaia personali ja lapsevanemaid.

(3) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi (nädal, kuu vm) eesmärgid, temaatika, õppesisu ja –tegevused. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil vajadusel teha muudatusi.

(4) Võimalusel on planeeritud nädalateemad ülelasteaialised.

(5) Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimiseks ja dokumenteerimiseks kasutatakse Eesti Lasteaedade Internetipõhist Infosüsteemi (ELIIS).

3.3 Õppe- ja kasvatustegevuse aasta tegevuskava

(1) Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks koostatakse tegevuskava järgmiseks õppeaastaks, mis arutatakse läbi pedagoogilises nõukogus ja koostatakse pedagoogilise personali ja direktori koostöös. Tegevuskava kinnitab lasteaia direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul.

(2) Õppe- ja kasvatustegevuse aasta tegevuskavas määratakse kindlaks:

- 1) õppe- ja kasvatustegevuse õppeaasta peaesmärgid ja ülesanded nende saavutamiseks;
- 2) pedagoogilise nõukogu koosolekute päevakorrad;
- 3) sündmused lastega;
- 4) näitused;
- 5) info ja töökogemuste jagamine personalile;
- 6) metoodilise materjali ning õppe- ja kasvatustegevuse vahendite soetamine;
- 7) enesetäiendamine;
- 8) koostöö lastevanematega;
- 9) sisehindamine;
- 10) huviringid lastele;

3.4 Rühma tegevuskava ja nädalaplaanid

(1) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks koostatakse rühma õppeaasta tegevuskava, lähtudes lasteaia õppekavast, lasteaia aasta tegevuskavast ning arvestades laste vanust.

(2) Rühma aasta tegevuskavas esitatakse:

- 1) rühma laste nimekiri ja rühma iseloomustus;
- 2) rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja nende täitmise põhimõtted;
- 3) temaatiline aastaplaan (poolaasta kaupa);
- 4) ürituste plaan;
- 5) koostöö lastevanematega;
- 6) lapse arengu hindamine ja analüüs;
- 7) nädalaplaanid jooksvalt;
- 8) vajadusel muud rühma eripära arvestavad dokumendid.

(3) Rühma aasta tegevuskava tutvustatakse vanematele rühma lastevanemate sügisesel nõupidamisel ning see on rühmas paberkandjal kättesaadav.

(4) Rühma nädalaplaani koostamisel ning õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel:

- 1) arvestatakse nädalateemat;
- 2) käsitletakse valdkondade vahelisi seoseid tegevusliikide lõiminguna;

3) tehakse vajadusel põhjendatud muudatusi.

(5) Rühma nädalaplaanis esitatakse:

- 1) nädala ajaline kestvus ja teema;
- 2) arendatavad üldoskused ja nende eesmärgid;
- 3) kavandatud õppe- ja kasvatustegevused valdkonniti ja nende eesmärgid;
- 4) lisainfo (koostöö lastevanematega, ühisüritused jm rühma ettevõtmised).

(6) Rühma nädalaplaan on koostatud hiljemalt nädala esimese päeva (esmaspäeva) hommikuks, nädalaplaan on väljas rühma infostendil ja ELIISis.

(7) Rühma muusika- ja liikumistegevused kavandab muusika- ja liikumisõpetaja, arvestades lasteaia õppekava, lasteaia ja rühma aasta tegevuskava ning nädalaplaani.

(8) Rühma igas nädalaplaanis planeeritakse võimalusel õuesõppetegevusi.

3.5 Päevakava

(1) Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale.

(2) Rühma päevakava koostamise põhimõteteks on:

- 1) lasteaia lahtiolekuajaga arvestamine;
- 2) laste vanuse ja individuaalsusega arvestamine;
- 3) üks kord päevas puhkeaja võimaldamine;
- 4) 1-2 korda õues viibimine, arvestades ilmastikku;
- 5) igapäevatoimingute, laste mängu, vabategevuste ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevuste vaheldumine.

(3) Rühmade päevakavad vaadatakse üle õppeaasta alguses vastavalt laste vanusele tervishoiutöötaja ja pedagoogide poolt.

(4) Lasteaia tegevus- ja päevakava:

7.00– 8.00 Saabumine lasteaeda, vabamäng

8.00-8.25 Lõimitud õppetegevus

8.30 – HOMMIKUSÖÖK

8.45 – 9.00 Kogunemine

9.00 – 11.45 Lõimitud õppetegevus, vabamäng ja õues viibimine (mängud, vaatlused, jalutuskäigud, liikumismängud, vaba tegevus jm)

12.00 - LÕUNASÖÖK

13.00 – 15.00 Puhketund/uinak

15.00 – 15.30 Lõimitud õppetegevused ja vabamäng (individuaalne töö lastega, õppe- ja loovmängud, vaba tegevus jm)

15.30- ÕHTUOODE

16.00 -18.00 Vabamäng, ind. töö lastega, kojuminek

3.6 Pedagoogide kavandatud õppe- ja kasvatustegevuste jaotus nädalas

(1) Rühma õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel lähtutakse laste arengutasemest, vanusest ja huvidest.

(2) Rühma nädalaplaanis kavandatud tegevuste läbiviimisel tehakse vajadusel muudatusi, arvestades ilmastikuolusid, laste huvisid vms.

(3) Õppe- ja kasvatustegevuste korraldamisel ja kavandamisel arvestatakse üldoskuste ning kaheksa õppe ja kasvatustöö valdkonna sisu ja eeldatavate õpitulemustega:

1) mina ja keskkond;

2) mina ja tervis;

3) keel ja kõne;

4) eesti keel kui teine keel;

5) matemaatika;

6) kunst;

7) muusika;

8) liikumine.

3.7 Terviseõpetus

(1) Määrava tähtsusega lapse tervise seisukohalt on tervislik eluviis, milles omakorda on suur tähtsus last ümbritseval keskkonnal. Lapsel kujuneb positiivne suhtumine tervisesse, nt.miks on vajalik ja kasulik terve olla ja kujuneb alus positiivsele tervislikule käitumisele, nt.kuidas

on võimalik jääda terveks. Konguta Kool kuulub tervist edendavate koolide hulka, seega toimub tervisesõbralike harjumuste ehk tervisliku eluviisi kujundamine kogu koolieelsel perioodil. Kõige tähtsam on lapse heaolu lasteaias kogu päeva vältel. Õpetajate ülesanne on luua hooliv ja turvaline, huvitavaid ja arendavaid tegevusi pakkuv keskkond.

(2) Eesmärgiks on toetada lapse tervelt kasvamist, tervislike eluviiside kujunemist.

Terviseõpetuse temaatika määratlevad laste vanus ja huvi ühe või teise teema vastu. Terviseõpetust saab integreerida kõigi muude tegevustega.

4. ERIVAJADUSEGA LAPS

4.1 Erivajadusega laps lasteaias

(1) Erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas või rühma tegevuskavas.

(2) Erivajadusega lapse, sealhulgas andeka lapse, arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, kus osalevad rühma meeskond, logopeed, eripedagoog, tervishoiutöötaja, sotsiaalpedagoog, sotsiaaltöötaja, lastekaitsetöötaja ning kuhu kaasatakse vajadusel teisi erialaspetsialiste. Koostöö toimimise eest vastutab lasteaia direktor.

4.2 Erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus

(1) Erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõteteks on:

probleemi märkamine ja teavitamine, erivajaduse väljaselgitamine, võimalusel sekkumine;

1) koostöö lapsevanema, õpetajate, eripedagoogi, logopeedi, tervishoiutöötaja ja perearsti, vajadusel sotsiaaltöötaja ja lastekaitsetöötaja vahel;

2) lapsevanema nõustamine, vajadusel ka nõustamiskomisjoni suunamise osas;

3) vajadusel individuaalse arenduskava (IAK) koostamine ja korrigeerimine;

4) individuaalse arenduskava rakendamise analüüsimine vähemalt üks kord aastas;

5) vajadusel lapsevanemale ettepanekute tegemine erialaspetsialistide (neuroloog, lastepsühhiaater, lastepsühholoog jt) vastuvõtule pöördumiseks;

6) õpetajate nõustamine eripedagoogi, logopeedi ja tervishoiutöötaja poolt;

7) võimalusel rühma töökorralduse muutmine ja vajalike õppevahendite soetamine.

(2) Erivajadusega lapse arengu toetamise kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) selgitatakse välja lapse erivajadus, kasutades vestlust ning vaatlust tegevustes ja mängus;
- 2) analüüsitakse ja kirjeldatakse lapse arengut meeskonnatöona (rühma meeskond, eripedagoog, logopeed, tervishoiutöötaja, vajadusel sotsiaaltöötaja ja lastekaitsetöötaja);
- 3) meeskonnatöö tulemusena otsustatakse individuaalse arenduskava koostamine;
- 4) nõustatakse vanemat ja vajadusel sõlmitakse kokkuleppeid edasiseks arendustööks;
- 5) tehakse kokkuvõtte arendustegevusest vähemalt üks kord aastas ja otsustatakse edasised tegevused.

(3) Eripedagoogi tegevus erivajadusega lapse arengu toetamisel on:

- 1) lapse kõne ja psüühiliste protsesside arengu taseme hindamine ja kõnepuute väljaselgitamine;
- 2) lisateabe kogumine õpetajatelt, tervishoiutöötajalt, vanemalt, vajadusel sotsiaaltöötajalt;
- 3) õpetajate ja lapsevanema nõustamine ja kokkulepete sõlmimine koostööks;
- 4) kõneravitegevuste ja arendavate tegevuste läbiviimine (individuaalsed ja grupitegevused);
- 5) osalemine meeskonnatöös, sh individuaalse arenduskava koostamisel.

4.3 Individuaalne arenduskava (IAK)

(1) Individuaalne arenduskava on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava õppe individuaalsed eesmärgid ja eriabi teenused, mis on vajalikud eesmärkide saavutamiseks.

(2) Individuaalne arenduskava koostatakse lapsele neis arenguvaldkondades, mille tase erineb eeldatavast eakohasest arengust. IAK näidis on lisatud õppekavale.

(3) Individuaalne arenduskava koostatakse pärast lapse arengu mitmekülgset jälgimist ja lähima arengu tsooni määramist, IAK koostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad pedagoogid ja vanemad.

(4) Individuaalne arenduskava kaitseb lapse huvisid ja arvestab tema arengutaset ning erivajadusi.

(5) Individuaalse arenduskava toimimise etapid:

- 1) märkamine;
- 2) psühholoogilis-pedagoogiline/meditsiiniline hindamine;
- 3) otsustamine;
- 4) planeerimine;
- 5) täitmine;
- 6) kokkuvõte.

(6) Individuaalse arenduskavas esitatavad arenguvaldkonnad:

- 1) mootorika;
- 2) kognitiivsed oskused (taju, mälu, mõtlemine, tähelepanu);
- 3) kommunikatiivsed oskused (kõne-eelne kommunikatsioon, suuline kõne);
- 4) sotsiaalsed oskused (suhtlemine, tunded, tunnetus- ja mänguoskused, ebasoovitav käitumine);
- 5) enesekohased oskused.

(7) Arenguvaldkonnad esitatakse konkreetsest lapsest lähtuvate õppe-eesmärkidena.

(8) Individuaalse arenduskava rakendamisel osalevad laps, lasteaia IAK meeskond, lapsevanemad. Lapsevanema keeldumisel või huvi puudumisel jääb IAK osaliselt täidetuks.

(9) Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõte individuaalse arenduskava rakendamisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

5. MUU KODUKEELEGA LAPS

(1) Muu kodukeelega lapse õpetamisel lähtub Konguta Kooli lasteaed Vabariigi Valitsuse määrusest nr 87, 29.05.2008 *Koolieelse Lasteasutuse Riiklik Õppekava* määratud nõuetest §19 „Valdkond Eesti keel kui teine keel“.

6. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA

6.1 Koostöö lapsevanemaga

(1) Kasvatusele pannakse alus kodus. Lasteasutuse pedagoogid teevad lastevanematega lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

(2) Pedagoog teavitab lapsevanemat regulaarselt lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest ning loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

(3) Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele. Lastevanemate ettepanekutega arvestatakse lasteaia töö planeerimisel.

6.2 Lapsevanemaga koostöö põhimõtted ja korraldus

(1) Lapsevanemaga koostöö põhimõteteks on:

- 1) usaldusliku koostöösuhte loomine ja vastastikune lugupidamine;
- 2) regulaarne lapsevanema teavitamine lapse arengust ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest (igapäevane suhtlus ja ELIIS.ee keskkond);
- 3) võimaluste loomine lapsevanemale, et saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes õpetajatelt, eripedagoogilt, logopeedilt, tervishoiutöötajalt, lasteaia direktorilt;
- 4) õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises osalemise võimaldamine lapsevanemale;
- 5) tagasiside andmine lasteaiale lapsevanema poolt;
- 6) lapsevanema ettepanekute, arvamuste ja tähelepanekutega arvestamine;
- 7) konfidentsiaalse info mittelevitamine kolmandatele isikutele.

(2) Lapsevanemaga koostöö kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) esmakordselt lasteaeda tulekul tutvustatakse lapsevanemale Eesti Lasteaedade Internetipõhist Infosüsteemi (ELIIS) ning õppe- ja kasvatustegevust korraldavaid dokumente;
- 2) viiakse läbi tutvumisvestlus;
- 3) antakse regulaarselt lapsevanemale infot lapse arengust ning igapäevasest õppe- ja kasvatustegevusest;

- 4) lapsevanem kaasatakse õppe- ja kasvatusprotsessi;
- 5) viiakse läbi arenguvestlus vähemalt üks kord õppeaastas;
- 6) nõustatakse õppe- ja kasvatusküsimustes, sh koolivalmiduse osas;
- 7) antakse võimalus teha ettepanekuid lasteaia kasvukeskkonna parendamiseks ning õppe- ja kasvatusprotsessi muutmiseks.

(3) Lapsevanemaga koostöö vormideks on:

- 1) individuaalsed vestlused;
- 2) info edastamine (ELIIS.ee, infostendid, telefon, kirjalikud teated);
- 3) küsitlused ja ankeedid;
- 4) üldkoosolek vähemalt üks kord õppeaastas;
- 5) loengud, vestlusringid, ümarlauad;
- 6) rühma lastevanemate nõupidamised;
- 7) hoolekogu töö;
- 8) arenguvestlused;
- 9) ühisüritused (väljasõit, teatrikülastused, laste peod, laadad jms);
- 10) temaatilised näitused;
- 11) lapse arengumapi koostamine.

7. LAPSE ARENGU HINDAMINE

7.1. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine

(1) Lapse arengu analüüsimine ja hindamine koostöös lapsevanemaga on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks.

(2) Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist.

(3) Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade eeldatavad tulemused.

7.2 Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ning korraldus

(1) Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõteteks on:

- 1) lapse individuaalse arengu jälgimine ja informatsiooni kogumine;
- 2) lapse jälgimine igapäevatoimingutes, vabamängus ja pedagoogi kavandatud ning suunatud tegevustes;
- 3) lapse arengu kirjeldamine, arvestades eeldatavaid üldoskusi ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade eeldatavaid tulemusi;
- 4) lapse individuaalsuse ja eripäraga arvestamine;
- 5) koostöö muusika- ja liikumisõpetajaga, tervishoiutöötaja, eripedagoogi, logopeedi ja vajadusel sotsiaaltöötaja ning lastekaitsetöötajaga;
- 6) koostöö lapsevanemaga;
- 7) lapse arengust tagasiside andmine arenguvestlusel vähemalt üks kord aastas vastavalt kehtestatud korrale;
- 8) arengumapi (lapse joonistused, intervjuud, vaatlused, fotod, sõnalooming jms) koostamine.

(2) Lapse arengu analüüsimise ja hindamise kavandamisel ning korraldamisel:

- 1) lapsevanemale tutvustatakse rühma vanemate nõupidamistel lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtteid ja korraldust;
- 2) lapse arengu hindamisel kasutatakse põhiliselt individuaalse vaatluse meetodit, aga ka teisi meetodeid õpetaja valikul, tulemused dokumenteeritakse järjepidevalt;
- 3) lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi;
- 4) vajadusel koostatakse lapsevanema nõusolekul lapsele individuaalne arenduskava (IAK), mille koostamisel ja täitmisel osalevad kõik lapsega tegelevad pedagoogid ning mida korrigeeritakse vähemalt üks kord aastas;
- 5) iga lapse kohta täidetakse arengukaart kaks korda aastas;
- 6) arenguvestlus lapsevanemaga viiakse läbi märtsist kuni maini vastavalt kehtestatud korrale;
- 7) vajadusel viiakse läbi täiendavad arenguvestlused ja/või ümarlauad õpetaja, lapsevanema eripedagoogi või logopeedi ettepanekul;
- 8) lapse arengumapp on alati kättesaadav lapsele ja lapsevanemale;
- 9) lapse arengu analüüsi ja hindamist kajastavaid dokumente hoitakse vastavalt kokkulepitud korrale eraldi kaustas ja need ei kuulu avaldamisele ilma lapsevanema nõusolekuta;

7.3 Lapse koolivalmiduse hindamine

(1) Lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi. Vanem esitab kaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.

(2) Lasteaia koolivalmiduskaardil on kirjas:

- 1) üldandmed lapse kohta (nimi, sünniaeg, kodune keel)
- 2) üld- ja peenmotoorika oskused
- 3) eneseteenindus
- 4) huvid ja motivatsioon
- 5) mäng ja sotsiaalsed oskused
- 6) emotsionaalne seisund ja käitumine
- 7) tunnetustegevus, silmaring
- 8) kõne areng
- 9) eeloskused emakeeles ja matemaatikas
- 10) koolieelses lasteasutused rakendatud tugiteenused
- 11) joonistustesti tulemused
- 12) kokkuvõtte lapse koolivalmidusest.

(3) Lapsevanemaga toimub koolivalmiduskaardi põhjal vestlus maikuus.

(4) Lapse koolivalmiduse hindamise tulemused arutatakse läbi eripedagoogi ja logopeediga ning neid tutvustatakse lapsevanemale;

1) Koolivalmiduse hindamiseks kasutatakse muuseas järgmisi vahendeid:

- Joonistamise test - koolivalmiduse selgitamise abivahend. Kulderknup, E. (koost), *Lapsest saab koolilaps. Materjale koolivalmidusest ja selle kujunemisest* (lk 34-45). Tallinn: Haridusministeerium) ja õpetajate valikul muid materjale:

- Rebane, J., Kirbits, K., Varik, R. (2010). *Arengu jälgimise mäng*. Tallinn: Tea;

2) koolivalmiduskaardi koopia arhiveeritakse vastavalt kehtestatud korrale lasteaias;

3) koolivalmiduse kaart koostatakse hiljemalt lõpupeoks, sellele kirjutavad alla lasteaia direktor, kaardi täitmisel osalenud pedagoogid ja lapsevanem;

4) lapsevanemaid nõustatakse lapse koolivalmiduse küsimuses, vajadusel nõustatakse koolikohustuse täitmise edasilükkamise osas;

8. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE SISU

8.1 Üldoskused

(1) Õppekavas eristatakse viit üldoskuste rühma:

- 1) mänguuskused;
- 2) sotsiaalsed oskused;
- 3) tunnetus- ja õpioskused;
- 4) enesekohased oskused;
- 5) tööoskused.

(2) Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

8.2 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) omandab ja kinnistab mängu käigus uusi teadmisi ja oskusi, kogemusi ja käitumisreegleid;
- 2) õpib suhtlema ja tajuma nii iseennast kui kaaslasi, aktsepteerima erinevusi, võtab omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavad ja väärtushinnangud ning lähtub eetilistest tõekspidamistest;
- 3) oskab väljendada oma tundeid ja soove ning tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone;
- 4) suudab hankida teavet ning omandada teadmisi ja oskusi, kasutab võimalusi uurimiseks ja katsetamiseks;
- 5) saab hakkama eakohase eneseteenindamisega;
- 6) suudab teadvustada oma emotsioone ja juhtida oma käitumist, väärtustab oma oskusi ja võimeid;
- 7) omandab eakohaseid töövõtteid ja –harjumusi ning täidab tööülesandeid, kasutades vajadusel täiskasvanu abi.

8.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et mäng on eelkooliealise lapse põhitegevus ja mänguoskus on kõigi üldoskuste arengu alus;

2) toetatakse üldoskuste kujunemist igapäevatoimingute ning kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ning kasutades õuesõpet. Lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust:

3) luuakse sobivad tingimused erinevate oskuste harjutamiseks ning pakutakse mitmekesiseid võimalusi omandada teadmisi ja kogemusi nii iseseisva tegutsemise kui koostöö kaudu;

4) arvestatakse lapse individuaalse arengutaseme, jõu- ja eakohasusega, võimaldatakse kogeda eduelamust.

8.4 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu kuni 3aastastel lastel

(1) Mänguoskused:

1) matkimis- ja jäljendamismängude mängimine täiskasvanu juhendamisel;

2) lihtsamate loov- ja ehitusmängude mängimine koos täiskasvanuga;

3) mänguasjade ja –vahendite sihtotstarbeline kasutamine;

4) mänguliste asendajate ja kujuteldavate objektide kasutamine mängus;

5) osalemine ühismängudes;

6) lihtsamate mängureeglite järgimine;

7) mänguvahendite oma kohale tagasi panemine täiskasvanu abiga.

(2) Sotsiaalsed oskused:

1) *mina*-vormi kasutamine, oma soovide ja keeldumiste väljendamine;

2) kaaslaste ja nende tegevuse märkamine, jälgimine ja jäljendamine, kõrvumäng;

3) nähtud tegevuste ja toimingute imiteerimine, igapäevaeluliste rollide jäljendamine;

4) lihtsamate viisakussõnade kasutamine – *tere, palun, aitäh*;

5) kaaslasega asjade jagamine, lühiajaline oma järjekorra ootamine;

6) kaaslase lohutamine, talle pai tegemine;

7) hommikuringides ja ühistegevustes osalemine;

8) täiskasvanu abistamine lihtsamates toimingutes.

(3) Tunnetus- ja õpioskused:

1) uurimine ja avastamine, uute kogemuste ja muljete hankimine, põhjus-tagajärje seose loomine isikliku korduva kogemuse põhjal;

- 2) uute teadmiste, mõistete ja nimetuste omandamine aktiivse tegutsemise, mudelite õppimise ja täiskasvanupoolse tagasiside kaudu;
- 3) sarnaste asjade leidmine ühe tunnuse järgi vaatlemise ja võrdlemise abil;
- 4) omandatud teadmiste kasutamine ja õpitud käitumise harjutamine sarnases situatsioonis;
- 5) dialoogis osalemine, küsimustele vastamine ja küsimuste esitamine;
- 6) lihtsamate üldistuste tegemine nähtavate objektide ja tunnetuste alusel;
- 7) oma tegevuse ja käitumise saatmine egotsentrilise kõnega;
- 8) lihtsamate suuliste korralduste täitmine;
- 9) lihtsamate emotsioonide mõistmine ja sõnastamine pildimaterjali ja igapäevaelu näidete varal.

(4) Enesekohased oskused:

- 1) tualeti kasutamine täiskasvanu abiga;
- 2) käte pesemine ja kuivatamine vajadusel täiskasvanu abiga;
- 3) söömine ja joomine iseseisvalt, lusika ja kahvli kasutamine;
- 4) täiskasvanult abi palumine;
- 5) lahtiriietumine valdavalt iseseisvalt, riidesse panemine täiskasvanu abiga;
- 6) oma asjade asukoha teadmine rühmas (koht söögilauas, voodi, riidekapp, käterätt);
- 7) oma soovide, keeldumiste ja lihtsamate emotsioonide väljendamine.

(5) Tööoskused:

- 1) oma riiete ja jalanõude õigele kohale (kappi, toolile) asetamine;
- 2) mänguasjade ja õppevahendite oma kohale asetamine koos täiskasvanuga;
- 3) liivakastist mänguasjade kokku korjamine ja liivakasti ääre pühkimine.

8.5 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused kuni 3aastastel lastel

(1) Mänguoskused:

- 1) järgib lihtsamaid mängureegleid;
- 2) võtab osa ühismängust;
- 3) oskab kasutada mänguasju eesmärgipäraselt;
- 4) mängib ehitismänge koos täiskasvanuga;
- 5) kasutab mängus mängulisi asendajaid, sooritab toiminguid kujuteldavate objektidega;

- 6) seostab õpitud toiminguid omavahel ahelaks – jäljendab mängus täiskasvanuid;
- 7) asetab täiskasvanu abiga mänguvahendid oma kohale tagasi.

(2) Sotsiaalsed oskused:

- 1) teadvustab ennast, kasutab *mina*-vormi, oskab keelduda ja *ei* öelda;
- 2) tunneb huvi kaaslaste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti;
- 3) imiteerib nähtud tegevusi;
- 4) osaleb organiseeritud ühistegevustes;
- 5) järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid, jäljendab igapäevaelulisi rolle, toetudes eeskujule;
- 6) tunneb rõõmu täiskasvanu abistamisest.

(3) Tunnetus- ja õpioskused:

- 1) oskab luua lihtsamaid põhjus-tagajärg seoseid;
- 2) teab ja kasutab ümbritsevate esemete, objektide ja nähtuste õigeid nimetusi;
- 3) oskab sorteerida ühe tunnuse alusel;
- 4) kasutab õpitud teadmisi ja käitumismustreid igapäevaelus;
- 5) mõistab küsimuse sisu ja vastab lihtsamatele küsimustele;
- 6) oskab teha lihtsamaid üldistusi, toetudes oma kogemustele;
- 7) täidab lihtsamaid täiskasvanu poolt antud korraldusi;
- 8) mõistab ja oskab sõnastada lihtsamaid emotsioone.

(4) Enesekohased oskused

- 1) kasutab tualetti, peseb ja kuivatab käsi;
- 2) sööb ja joob iseseisvalt, kasutab söömisel nii lusikat kui kahvlit;
- 3) oskab paluda täiskasvanu abi, väljendada lihtsamaid emotsioone, soove ning keeldumist;
- 4) riietub lahti valdavalt iseseisvalt;
- 5) teab oma asjade asukohta rühmas.

(5) Tööoskused:

- 1) oskab panna oma riided ja jalanõud õigele kohale (kappi ja magamaminekul toolile);
- 2) osaleb mänguasjade ja õppevahendite korda panekul koos täiskasvanuga;
- 3) korjab kokku mänguasjad liivakastist ja aitab pühkida liivakasti äärt.

8.6 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 3-5aastastel lastel

(1) Mänguoskused:

- 1) iseseisvalt mängu või tegevuse leidmine;
- 2) mängu lülitumine, mängukaaslaste leidmine ja mängu algatamine, koosmäng kaaslastega;
- 3) rollimängude mängimine, selleks sobivate vahendite valimine, asendus- ja kujuteldavate esemete ja tegevuste kasutamine mängus;
- 4) liisusalmiga mängujuhi või –tegelase valimine;
- 5) mängureeglitega arvestamine, oma järjekorra ootamine, reeglitega mängude mängimine koos täiskasvanuga ja iseseisvalt;
- 6) mängukaaslastega arvestamine, oma arvamuste ja ettepanekute avaldamine;
- 7) erinevate vahendite ja materjalide kasutamine ehitismängudes;
- 8) mängudeks sobiva materjali leidmine loodusest;
- 9) mänguvahendite oma kohale tagasi asetamine tegevuse lõppedes.

(2) Sotsiaalsed oskused:

- 1) oma soovide ja emotsioonide verbaalne väljendamine, oma arvamuse avaldamine ja kokkulepete sõlmimine;
- 2) osalemine rühma reeglite koostamisel; reeglite, kokkulepete ja muudatuste aktsepteerimine ja täitmine, kaaslaste poolse reeglite täitmise jälgimine;
- 3) ühistegevustes osalemine, kaaslastega arvestamine ja sobilik käitumine erinevates olukordades;
- 4) täiskasvanu poole pöördumine olukordade ja probleemide lahendamiseks;
- 5) hoolimine ümbritsevast looduskeskkonnast, looduses olemise reeglitega arvestamine;
- 6) vabandamine ja vabanduse vastuvõtmine, viisakussõnade ja –väljendite kasutamine erinevates olukordades;
- 7) osaline vastutuse võtmine oma tegevuse eest, probleemse olukorra heastamine täiskasvanu abiga.

(3) Tunnetus- ja õpioskused:

- 1) oma mängude ja tegevuste valimine, nende sisu osaline planeerimine ja organiseerimine, iseseisev tegutsemine otsese juhendamiseteta;
- 2) oma emotsioonide kontrollimine ja käitumise reguleerimine täiskasvanu abiga;

- 3) kaheosaliste suuliste korralduste täitmine, suuliselt antud ülesannete lahendamine;
- 4) vaatlemine ja uurimine; detailide, oluliste tunnuste ja seoste märkamine;
- 5) katsetamine ja konstrueerimine, erinevate võimaluste leidmine uute teadmiste omandamiseks, kasutades konkreetseid objekte, sümboleid ja kujutlusi;
- 6) tööülesannete jagamine ja kokkulepete sõlmimine ühise eesmärgi saavutamiseks ja ülesande täitmiseks (paaris- ja grupitöö), koostöö tegemine teiste lastega.

(4) Enesekohased oskused:

- 1) iseseisev riietumine, riiete õigetpidi keeramine, oma kapi ja asjade korrashoidmine;
- 2) riiete korralikult asetamine toolile, märgade riiete kuivama panek, õuejalanõude asetamine ettenähtud kohta;
- 3) tualeti iseseisev kasutamine, käte iseseisev pesemine ja kuivatamine; taskuräti iseseisev kasutamine;
- 4) noa ja kahvli kasutamine söömisel, salvräti kasutamine; oma toidunõude ära toomine.

(5) Tööoskused:

- 1) õppe- ja kunstitegevuste vahendite valmispanemine täiskasvanu juhendamisel;
- 2) pintslite ja veetopsi pesemine pärast kunstitegevust;
- 4) võimalusel toalillede kastmine täiskasvanu juhendamisel;
- 5) võimalusel harja, reha, kastekannu, lumelabida kasutamise õppimine;
- 6) õues maha kukkunud okste korjamine ning selleks ettenähtud kohta viimine;
- 7) lillede ja taimede külvamine ja kastmine täiskasvanu juhendamisel;
- 8) riiete, jalatsite, isiklike asjade korrashoid.

8.7 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 3–5aastastel lastel

(1) Mänguoskused:

- 1) valib ise mängu ja otsib mängukaaslase;
- 2) arvestab mängureeglitega;
- 3) mängib rollimänge, valib sobivad vahendid, kasutab mängus kujuteldavaid esemeid ja tegevusi;
- 4) arvestab kaaslastega, avaldab oma arvamust;
- 5) paneb tegevuse lõppedes mänguvahendid oma kohale tagasi.

(2) Sotsiaalsed oskused:

- 1) Kolmanda eluaasta lõpuks keelu *EI* mõiste lapsel selge
- 2) oskab verbaalselt väljendada oma soove, emotsioone ja arvamusi ja põhjendada neid;
- 3) aktsepteerib ja täidab reegleid, kokkuleppeid ja muutusi, jälgib reeglite täitmist teiste poolt;
- 4) arvestab kaaslastega ja oskab sobivalt käituda erinevates olukordades;
- 5) oskab ja julgeb pöörduda täiskasvanu poole ohuolukordade ja probleemide lahendamiseks;
- 6) oskab kasutada sobivaid viisakussõnu ja –väljendeid;
- 7) suudab osaliselt vastutada oma tegevuse eest.

(3) Tunnetus- ja õpioskused:

- 1) oskab oma tegevusi osaliselt planeerida ja organiseerida;
- 2) suudab tegutseda iseseisvalt, ilma otsese juhendamiseta
- 3) reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga;
- 4) täidab kaheosalisi suulisi korraldusi, lahendab suuliselt antud ülesandeid;
- 5) oskab vaadelda, märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- 6) katsetab ja konstrueerib, leiab võimalusi uute teadmiste omandamiseks;
- 7) osaleb ühistegevuses, sõlmib kokkuleppeid ja teeb koostööd teiste lastega.

(4) Enesekohased oskused:

- 1) riietub iseseisvalt, hoiab korras oma kapi ja hoolitseb oma asjade eest;
- 2) tuleb WC-s toime iseseisvalt, oskab kasutada tualettpaberit ja taskurätikut;
- 3) tunneb lauakombeid, sööb ja joob puhtalt, kasutab nuga ja kahvlit ning peale söömist toob ära enda nõud.

(5) Tööoskused (täiskasvanu juhendamisel):

- 1) paneb kokku oma teki ja magamisriided;
- 2) peseb puhtaks enda pintslit ja veetopsi;
- 3) kastab toalilli;
- 4) oskab käsitseda harja, reha, kastekannu, lumelabidat;
- 5) õues korjab maha kukkunud oksid ja viib need selleks ettenähtud kohta;
- 7) külvab seemneid ja kastab taimi;

8.8 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 6–7aastastel lastel

(1) Mänguoskused:

- 1) erinevate mängude algatamine, mängu sisu arendamine;
- 2) mängudes oma kogemuste, teadmiste ja ümbritsevast maailmast saadud muljete loov rakendamine;
- 3) erinevate rollide täitmine, erinevate vahendite loov kasutamine;
- 4) mängule keskendumine ja mängust rõõmu tundmine;
- 5) mängureeglite järgimine ning tuttavate mängude reeglite teistele selgitamine;
- 6) mängu käigus tekkinud probleemide lahendamine ja mängukaaslastega kokkuleppele jõudmine;
- 7) võistlusmängudes reeglite järgimine.

(2) Sotsiaalsed oskused:

- 1) huvi tundmine kaaslaste vastu, julgus suhtlemisel, sõprussuhete loomine;
- 2) kaaslastest hoolimine, abi osutamine ja vajadusel abi küsimine;
- 3) kaaslaste tunnete mõistmine ja nendega arvestamine;
- 4) inimeste erinevuste mõistmine ja aktsepteerimine;
- 5) rühma reeglite koostamine ja kujundamine;
- 6) kokkulepitud reeglite ja üldtunnustatud käitumisnormide järgimine, hea ja halva käitumise mõistmine;
- 7) oma seisukohtade selgitamine;
- 8) oma-võõras-ühine tähenduse mõistmine;
- 9) mõistab inimtegevuse mõju keskkonnale;
- 10) sobilik käitumine erinevates olukordades.

(3) Tunnetus- ja õpioskused:

- 1) põhjus-tagajärg seoste mõistmine;
- 2) õppimisse positiivselt suhtumine, tahtmine õppida, uurida, avastada ja katsetada;
- 3) sihipärane tegutsemine, keskendumine tegevusele kuni pooleks tunniks;
- 4) alustatud tegevuse lõpuni viimine;
- 5) vabategevuste kavandamine ja korraldamine;

- 6) mitmeosalistest suulistest ülesannetest ja korraldustest arusaamine ja nende täitmine;
- 7) kaasamõtlemine ja arutleva dialoogi kasutamine;
- 8) uudses olukorras täiskasvanu juhendi järgi tegutsemine;
- 9) õpitud teadmiste ja kogemuste kasutamine mängudes ja vabategevustes;
- 10) õpitu meelde jätmiseks kordamise kasutamine.

(4) Enesekohased oskused:

- 1) ohutu käitumine;
- 2) oma emotsioonide kirjeldamine ja sobival viisil väljendamine;
- 3) iseseisev tegutsemine, oma käitumise juhtimine;
- 4) konfliktide lahendamine rahumeelsel teel;
- 5) positiivse enesehinnangu kujundamine;
- 6) oma oskuste ja heade iseloomuomaduste kirjeldamine.

(5) Tööoskused:

- 1) erinevate vahendite heaperemehelik kasutamine ning tegevuse lõppedes enda järelt koristamine;
- 2) isiklike asjade korrashoidmine;
- 3) pliiatsite teritamine;
- 4) rühmas tolmu pühkimine;
- 5) täiskasvanu abistamine voodipesu vahetamisel;
- 6) algteadmiste omamine käsitööst: nõöbi õmblemine, punumine ja põimimine, kangastelgedel kudumine, puutöö jms;
- 7) tööriistade käsitlemise õppimine: haamer, naelad, nõel jms.

8.9 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 6–7aastastel lastel

(1) Mänguoskused:

- 1) algatab erinevaid mänge, arendab mängu sisu, keskendub püsivalt mängule ja tunneb mängust rõõmu;
- 2) rakendab mängudes oma muljeid, kogemusi ja teadmisi;
- 3) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid kaaslastele selgitada;

4) lahendab mängu käigus tekkinud probleeme rahumeelselt ja oskab saavutada kokkuleppeid;

5) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus.

(2) Sotsiaalsed oskused

1) tunneb huvi kaaslaste vastu, julgeb suhelda, loob meelsasti sõprussuhteid;

2) oskab kaaslasele abi anda ja ise abi küsida;

3) mõistab kaaslase tundeid ja arvestab nendega;

4) mõistab inimeste erinevusi ja aktsepteerib neid;

5) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;

6) oskab selgitada oma seisukohti.

(3) Tunnetus- ja õpioskused

1) tahab õppida, uurida, avastada ja katsetada;

2) mõistab põhjus-tagajärg seoseid;

3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma tegevusele kuni pooleks tunniks;

4) viib alustatud tegevuse lõpuni;

5) oskab kavandada ja korraldada vabategevusi;

6) mõistab ja täidab mitmeosalisi suulisi ülesandeid ja korraldusi, mõtleb kaasa;

7) kasutab õpitu meelde jätmiseks erinevaid võimalusi: kordamine, küsimuste esitamine, arutlemine, katsetamine.

(4) Enesekohased oskused

1) teab ohutu käitumise põhitõdesid ja järgib neid;

2) oskab kirjeldada oma emotsioone ja väljendab neid sobival viisil;

3) tegutseb iseseisvalt, oskab juhtida oma käitumist;

4) oskab lahendada konflikte rahumeelsel teel;

5) omab positiivset enesehinnangut;

6) oskab kirjeldada oma oskusi ja häid iseloomuomadusi.

(5) Tööoskused

1) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ja tegevuse lõppedes koristab enda järelt;

- 2) hoiab korras oma asjad;
- 3) omab algteadmisi käsitööst;
- 4) oskab käsitseda tööriistu.

9. VALDKOND MINA JA KESKKOND

(1) Valdkonna *Mina ja keskkond* kaudu õhutatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades tal ümbritsevat tajuda erinevate meelte ja aistingutega: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides ja kuulates helisid.

9.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) omab teadmisi endast, orienteerub looduses ja ümbritsevas keskkonnas;
- 2) tunnetab oma väärtust isiksusena ja pereliikmena, saab aru põlvkondade järjepidevusest ja suhtub lugupidavalt oma vanematesse ja vanavanematesse;
- 3) õpib märkama ning arvestama enda ja teiste tunnetega, hindama ja hoidma häid suhteid peres, kollektiivis, tutvusringkonnas;
- 4) tutvub Annikoru küla, endise Konguta valla, Elva valla ja Eesti riigi sümboolikaga, rahvuskultuuri ning selle traditsioonidega, väärtustab oma maad ja rahvast;
- 5) tunneb huvi ja õpib tundma kodukoha loodust, tajuma elusorganismide ja keskkonna vahelisi seoseid, omab teadmisi maaelust läbi praktiliste tegevuste;
- 6) õpib loodushoidu, suhtub säästlikult ja hoolivalt loodusesse, saab aru inimtegevuse mõjust ümbritsevale keskkonnale.

9.2 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat maailma tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades, maitstes, kompides, kuulates;

- 3) õpetatakse kasutama erinevaid teadusvahendeid (erinevad luubid, binokkel jmt) ümbritseva elu-olu uurimiseks;
- 4) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust jm;
- 5) suunatakse last ümbritsevas keskkonnas märgatu kohta küsimusi esitama, küsimustele vastuseid leidma ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- 6) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma;
- 7) taaskasutatakse erinevaid materjale, kasutatakse mängudes ja tegevustes erinevaid looduslikke materjale;
- 8) tutvustatakse erinevaid looduskeskkondi: mets, aed, park, põld, heinamaa, raba, veekogu.

9.3 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu kuni 3aastastel lastel

(1) Sotsiaalne keskkond:

- 1) mina ise: nimi, poiss ja tüdruk;
- 2) minu pere: pereliikmed: ema, isa, vend, õde, (vanaema, vanaisa); hea laps, sünnipäevad, kodused tööd ja toimetused; igapäevased viisakussõnad: tere, head aega, palun, aitäh; söögi eest tänamine;
- 3) minu kodu: kodumaja;
- 4) minu lasteaed: koht ja asjad rühmas: koht laua ääres, riidekapp, voodi, käterätik; sõbralik kõrvutimäng, mänguasjade jagamine omavahel; rühma töötajate ja -kaaslaste nimed; rühma mänguväljak; lasteaia sünnipäev;
- 5) minu kodumaa Eesti: Eestimaa sünnipäev;
- 6) rahvakalendri ja muud tähtpäevad: mardi -ja kadripäev, mihkripäev, isadepäev, jõulud, munapäevad, emadepäev.

(2) Looduskeskkond:

- 1) ilmastik ja ilmastikunähtused: päike, vihm, lumi, jää;
- 2) eluta loodus: kivi, liiv, muld;
- 3) taimed: üldmõisted: lill, puu; aed- ja puuviljad: tomat, kurk, porgand, sibul, kartul, õun, nende nimetused ja värvused;
- 4) loomad ja linnud: kass, koer, jänes, karu, rebane, hunt; kana, kukk, tibu;

5) katsed: kahe erineva puu- või juurvilja maitse ära tundmine, lume sulamine, taimede kasvatamine.

(3) Tehiskeskkond:

- 1) sõidutee, kõnnitee, ülekäigurada;
- 2) auto, jalgratas, buss.

9.4 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused kuni 3aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuni 3aastane laps:

- 1) teab oma nime, tunneb ennast ära fotol, peeglis;
- 2) kasutab viisakussõnu: tere, head aega, palun, aitäh;
- 3) teab asjade asukohta rühmas;
- 4) teab oma rühma töötajate ja kaaslaste nimesid;
- 5) oskab eristada lille ja puud, tunneb õpitud aed- ja puuvilju;
- 6) tunneb ära ja nimetab tuntumaid loomi ja linde.

9.5 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 3-4aastastel lastel

(1) Sotsiaalne keskkond:

- 1) mina ise: ees- ja perekonnanimi, vanus;
- 2) minu pere: pereliikmete nimed ja tegevus kodus;
- 3) minu kodu: maja osad: katus, seinad, uks, aken, trepp ja nende otstarve; koduõu ja koduaed/aiamaa, nende puhtana hoidmine; naabritega arvestamine;
- 4) minu lasteaed: õueala, õueala puhtana hoidmine; rühmaruumid, nende otstarve, käitumine ruumides; muusikaõpetaja, liikumisõpetaja, tervishoiutöötaja, direktor, kaaslased ja nende nimed;
- 5) hea ja halva, õige ja vale mõistmine laste omavahelistes suhetes; tüli, pahandus, leppimine, kaaslaste lohutamine; teadmine, mis on minu oma, mis on sinu oma, mis rühma oma, loa küsimine teise lapse asja kasutamiseks;
- 6) viisakusväljendid (head isu, aitäh, tere, head aega, palun)
- 7) minu kodukoht: meie küla nimi, lasteaiale lähemad asutused (pood, kool, raamatukogu jne);
- 8) minu kodumaa Eesti: Eesti lipu värvid; meie elame Eestimaal ja räägime eesti keelt;
- 9) rahvakalendri ja muud tähtpäevad: vastlapäev; rahvakombed ja rahvariided.

(2) Looduskeskkond:

1) ilmastik: aastaajad; loodusnähtused: tuul, äike, pilved, kuu, lumehelbed, jääpurikad; öö ja päev; riietus vastavalt aastaegadele ja ilmastikule;

2) taimed: lasteaia vahetus läheduses kasvavad puud ja põõsad: kask, pihlakas, kuusk, tamm, kastan, õunapuu; lilled: lumikelluke, tulp, sinilill, võilill, roos;

3) seemned: kukeseen, puravik, kärbseseen;

4) aed- ja puuviljad: kapsas, ploom; nende kuju, värvus, suurus ja maitseomadused;

5) orienteerumine männikus.

6) loomad: koduloomad ja nende pojad: siga, lehm, lammas, hobune; metsloomad: siil, orav; loomadega arvestav käitumine;

7) linnud: rasvatihane, varblane, vares, pääsuke; kodulinnud: hani, part; linnulaul; lindude toitmine talvel;

8) putukad: sipelgas, lepatriinu, ämblik, kärbes, sääsk, mesilane; putukatega arvestav käitumine;

9) vihmauss jt ussikesed;

10) vee-elanikud: kalad; kahepaiksed: konn;

11) keskkonnahoid: *Looduses olemise reeglitega* tutvumine; vee säästlik kasutamine; prügi ja prügikastid;

12) katsed: erinevate puu- ja aedviljade maitsete äratundmine, luubiga putukate, ussikeste, lilleõite jt loodusobjektide uurimine, lume ja jääpurikate sulatamine (erineva suuruse ja värviga lumepallid, lumememmed), vee ja kuivainetega erinevate nõude täitmine, märg ja kuiv liiv, veeratas, erineva niiskustasemega liivast vormimine, tuuleratas, tuulelipp, tuulekell, liivakell, okste ajatamine.

(3) Tehiskeskkond:

1) sõidutee ületamine;

2) jalgrattasõit, jalgratturi kiiver;

3) erinevad liiklusvahendid maal, õhus ja vees.

9.6 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 3-4aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4aastane laps:

1) teab oma vanust;

- 2) teab oma vanemate ja õdede-vendade nimesid;
- 3) mõistab hea ja halva käitumise erinevusi (inimsuhetes ja looduses);
- 4) teab oma kodukoha nime;
- 5) sõidab jalgrattaga ettenähtud kohas;
- 6) tunneb ära ja oskab nimetada erinevaid looduslikke objekte ja loodusnähtusi.

9.7 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 4-5aastastel lastel

(1) Sotsiaalne keskkond:

- 1) mina ise: mida ma oskan, sünnipäeva aastaag;
- 2) minu pere: enda ja pereliikmete tunnete märkamine ja nendega arvestamine; ema ja isa tööde erinevused, lapse tööd kodus; pere puhkus ja ühised ettevõtmised; ohud meie ümber ja käitumine ohuolukorras;
- 3) minu kodu: erinevad ruumid, nende otstarve ja sisustus;
- 4) minu lasteaed: lasteaia nimi; koka, remondimehe nimi, töö ja tööruumid; tööriistad ja – vahendid toas ja õues, hoidlik suhtumine nendesse;
- 5) viisakusväljendid: *jõudu tööle, jõudu tarvis, tere hommikust, tere päevast, tere õhtust, head päeva, head isu, aitäh*; sõbralt abi palumine ja sõbrale abi osutamine, vabandust palumine ja sellele vastamine; kaaslasega arvestamine ühises tegevuses;
- 6) minu kodukoht: erinevad asutused Annikorus: pood, raamatukogu, kool, rahvamaja, sotsiaalmaja jne.
- 7) minu kodumaa Eesti: rahvuslipp ja selle värvide tähendus, rahvuslind, rahvuslill, rahvustoidud;
- 8) rahvakalendri tähtpäevad: mardipäeva ja kadripäeva kombestik ning tavad;
- 9) erinevad elukutsed maal, lastevanemate elukutsed.

(2) Looduskeskkond:

- 1) ilmastik: ilmastiku kirjeldamine, talve ja suve võrdlemine; loodusnähtused: vikerkaar, tuisk, rahe, udu; hommik ja õhtu;
- 2) taimed: puud: mänd, lehis, vaher, viljapuud; lilled: siniliilia, ülane, nartsiss, rukkilill; lillede korjamine; köögiviljad ja nende kasutamine toiduks,
- 3) söödavad ja mürgised seemned;
- 4) taimede leidmine ümbritsevast looduskeskkonnast – männik, kergliiklustee;

- 5) loomad: loomad ja loomalapsed, loomade valmistumine talveks, kodu- ja metsloomade võrdlemine; lemmikloomad kodus;
- 6) linnud: linavästrik, kuldnokk, leevike, toonekurg; algteadmised lindude rändest;
- 7) putukate mitmekesisus ja vajalikkus;
- 8) keskkonnahoid: *Looduses olemise reeglitega* arvestamine; algteadmiste andmine prügi sorteerimisest, erinevad prügi kogumise võimalused rühmaruumis ja õuealal, ohtlik prügi.
- 9) katsed: lehtede kuivatamine erinevates tingimustes, lume sulamise kiirus erinevatel temperatuuridel, lume omadused sula ja külma ilmaga, sibula kasvatamine vees ja mullas, kartuli idandamine pimedas ja valguses, seemnete idandamine, katsed taimedega – kastmine/mittekastmine, valguse käes/pimedas kasvamine, kasvamise kiirus (nt hernes ja uba).

(3) Tehiskeskkond:

- 1) rattaga liiklemine lasteaia õuealal, liiklemine külas, maanteel;
- 2) eriotstarbelised sõidukid (politsei, tuletõrje, kiirabi, prügiauto);
- 3) ohutu liiklemine – helkur ja helkurvest;
- 4) looduslikud ja tehismaterjalid;
- 5) katsed: vett imavad ja mitteimavad materjalid, ujuvad ja uppuvad materjalid.

9.8 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 4-5aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4–5aastane laps:

- 1) teab rühmakaaslaste nimesid;
- 2) märkab kaaslaste erinevaid meeleolusid ja püüab arvestavalt käituda;
- 3) teab võimalikke ohuolukordi;
- 4) orienteerub lasteaia lähiümbruses;
- 5) sõidab jalgrattaga lasteaia õuealal vastavalt loodud kokkulepetele;
- 6) tunneb õpitud objekte ümbritsevast loodusest;
- 7) oskab loomi ja linde liigitada kuuluvuse järgi, eristab kodu- ja metsloomi ning –linde;
- 8) teab tuntumate loomade ja loomalaste nimetusi;
- 9) oskab looduses sobivalt käituda.

9.9 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 5-6aastastel lastel

(1) Sotsiaalne keskkond:

- 1) mina ise: minu vanus, sünnipäeva aastaag;
- 2) poisid ja tüdrukud;
- 3) minu pere: minu perepuu, tavad ja traditsioonid minu peres, vanemate ametid ja töö sisu, kõigi tööde vajalikkus, töö eest saab palka;
- 4) käitumine erinevates olukordades (nt külas, tänaval, teatris, surnuaial);
- 5) minu kodu: elu ühismajas/korteris ja eramajas, hoidev suhtumine ühisvarasse, korra ja ilu hoidmine koduümbruses;
- 6) minu lasteaed: oma kaaslastega arvestamine tegevuse valimisel, omavaheliste konfliktide lahendamise võimalused, rühma reeglid, lasteaia töötajate ametinimetused ja tööülesanded, lasteaia sümbolika, lasteaia laul, erinevad tegutsemisvõimalused lasteaia õuealal, võimalikud ohud õuealal ja neist hoidumine;
- 7) minu kodukoht: erinevad asutused Annikorus: kuivati, teraviljakeskus, kauplus, sotsiaalmaja, rahvamaja jne.; erinevad paigad ja kohanimed koduvallas; ametinimetused ja erialaga seotud sõnad;
- 8) minu kodumaa Eesti: lipu heiskamine ja langetamine; rahuskivi, rahuskala; Eesti president;
- 9) rahvakalendri tähtpäevad: hingedeae, hingedepäev; kadrijooks; rahvariided.

(2) Looduskeskkond:

- 1) ilmastik: ilmastikunähtuste vaatlemine ja võrdlemine; aastaajad ja nende tunnused;
- 2) taimed: areng taimeriigis – tärkamine, kasv, viljade valmimine, puhkeperiood; 2-3 erineva objekti vaatlemine looduses erinevatel aastaegadel; okaspuu vs lehtpuu; erinevate puude lehtede vaatlemine ja võrdlemine; marja- ja ilupõõsad: mustsõstar, sirel; aia- ja metsamarjad: maasikas, vaarikas, sõstrad, karusmari, söödavad ja mitted söödavad marjad; aia- ja metsalilled: kullerkupp, maikelluke; teraviljad: nisu, rukis;
- 3) loomad ja linnud: loomade ja lindude elu erinevatel aastaegadel – pesa ehitamine, poegade sünn, järglaste eest hoolitsemine/toitmine, valmistumine talveks, elu talvel; koduloomade eest hoolitsemine, loomadega seotud talutööd; linnud: harakas, öökull, hallvares, kuldnokk, rasvatihane.
- 4) keskkonnahoid: prügi sorteerimine – paber, papp, plastik, klaas, ohtlikud jäätmed;
- 5) katsed: lindude toidueelistuste uurimine, seebimullide puhumine, katsed veega, erinevate materjalide puhumine (nt paber, penoplast, udusulg, kivi, puu), erinevate seemnete idandamine, kasvavate taimede võrdlemine.

(3) Tehiskeskkond:

- 1) sõidutee ohutu ületamine erinevates oludes – libe tee, vihma- ja lumesadu, ere päike; kapuuts, vihmavari, seisev sõiduk jm nähtavust piiravad asjad;
- 2) erinevad kodumasinad ja nende kasutamine;
- 3) meedia: lasteajakirjad; arvutid, nutiseadmed;
- 4) prügi sorteerimine;
- 5) materjali taaskasutus.

9.10 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 5–6aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5–6aastane laps:

- 1) teab oma ees- ja perekonnanime;
- 2) teab oma vanust, sünnipäeva aastaega;
- 3) õpib käituma erinevates olukordades ja täiskasvanu abiga oma käitumist analüüsima;
- 4) teab oma kohta perepuus, enda ja pereliikmete õigusi ning kohustusi, pere kombeid;
- 5) teab lasteaia nime, tunneb lasteaia sümboolikat;
- 6) teab Annikoru/Elva Valla erinevaid asutusi, oskab hinnata puhtust ja korda kodukohas;
- 7) tunneb Eesti lippu, teab üldtuntud rahvakalendri tähtpäevi;
- 8) teab erinevaid liiklusvahendeid;
- 9) mõistab ilmastiku mõju loodusele;
- 10) teab aastaaegu ja nende iseloomulikke tunnuseid;
- 11) teab erinevatel aastaegadel tehtavaid maatöid;
- 12) teab tuntumaid lilli;
- 13) teab tuntumaid linde;
- 14) teeb vahet looduslikul ja tehisprügil.

9.11 Õppe- ja kasvatustegevuste sisu 6–7aastastel lastel

(1) Sotsiaalne keskkond:

- 1) mina ise: minu vanus, sünniaeg (kuupäev, kuu); vanusega suurenevad õigused ja kohustused ning vastutus; oma käitumise korrigeerimine; suhtlemine võõraste täiskasvanutega;
- 2) minu pere: minu sugupuu, sugulussuhted, suhted vanavanematega, lähemad sugulased, nendega läbikäimine ja ühtekuuluvus; eluring – sünd, kasvamine, vananemine, surm;

erilaadsed pered; talu- ja pereelu vanasti; taluhooned ja nende otstarve; vanaaegsed tööriistad ja mänguasjad;

3) minu kodu: aadress; koostöötamine ja tööjaotus kodus;

4) minu lasteaed: orienteerumine lasteaia ruumides ja õuealal, lasteaia tavad ja traditsioonid, suuremate laste eeskuju väiksematele;

5) minu kodukoht: vald, vallavalitsus, vallavanem, valla ajaleht, valla sümboolika; koduvalla looduskaunid kohad – männik, Vapramäe, Vellavere, Vitipalu, Mustjärv, Limnoloogia jaam; erinevate asutuste vajalikkus vallas; heakord;

6) minu kodumaa Eesti: Eesti hümn ja vapp, Eesti president, Eesti pealinn Tallinn, Eesti kaart, tuntud eestlased, naaberriigid ja -rahvad;

7) rahvakalendri tähtpäevad: jõulud ja jaanipäev – talvine ja suvine pööripäev; erinevate paikkondade rahvariiete võrdlus;

8) erinevad elukutsed maal ja linnas, maa ja linna seosed; erinevad tööajad ja töötingimused; abivahendid, tööriistad ja mehhanismid;

9) hädaabi number 112, tegutsemine ohuolukorras.

(2) Looduskeskkond:

1) ilmastik: ilmastikunähtuste seosed loodusega; vara- ja hilissügis, vara- ja hiliskevad, kuude nimetused aastaringis, nende rahvapäraste nimetuste tutvustamine; ilmastikunähtuste mõju inimestele ning taime- ja loomariigile;

2) taimed: erinevad taimekooslused – mets, aed, põld, veekogu, raba, heinamaa, park ning elu neis; erinevad elukeskkonnad – vesi, õhk, maismaa, muld, elu ja kohastumine neis;

3) looduses objekti valimine ning vaatlus sügisest kevadeni; orienteerumine loodud skeemi järgi;

4) loomad: põhjamaa ja lõunamaa loomad; liblika eluring; haruldased taimed ja loomad;

5) linnud: teadmised lindude rändest, mõisted *rändlind* ja *paigalind* ja nende nimetamine;

6) keskkonnahoid: tehiskeskkond ja looduskeskkond; inimese tegevuse mõju looduskeskkonnale, maapinna, vee ja õhu reostamine; prügi sorteerimine ja töötlemine; loodusvarade säästlik kasutamine; looduskaitsealused objektid;

7) katsed: ainete lahustuvus vees (õli, piim, mahl, suhkur, sool, kivi, rosinad jms); vee imavuskiirus erinevatesse materjalidesse; katsed magnetiga (metallist ja muust materjalist esemete külgetõmme ja liigutamine); taimedega paberile värvimine; looduse- või

ilmastikukalendri täitmine, tuule kiiruse mõõtmine, tuule suuna määramine, sademete kogumine, termomeetri näidu lugemine.

(3) Tehiskeskkond:

- 1) liiklus: linna- ja maaliikluse erinevused; valgusfoor, ülekäigurada, jalgrattatee, liiklusmärgid ja teeviidad; ohutu liiklemine suures grupis ja koos sõpradega; jalgrattaga liiklemine paremal teepoolel alevikus, kiivri vajalikkust tõestavad katsed; ohutu mäng;
- 2) meedia: ajalehed ja ajakirjad, televisioon, raadio, internet ning meediakäitumine;
- 3) arvuti ja mobiiltelefon, muud tehnikaseadmed;
- 4) meediasisu tarbimine, nähtu analüüsimine.

9.12 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 6-7aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:

- 1) teab oma sünnipäeva;
- 2) käitub vastavalt väljakujunenud käitumisharjumistele ja oskab vajadusel oma käitumist korrigeerida;
- 3) teab, et alustatu tuleb lõpetada;
- 4) hoiab korras oma riided, tegutsemisvahendid ja -paiga;
- 5) oskab teha valikuid, arvestab rühma reeglitega;
- 6) orienteerub oma sugupuus;
- 7) teab oma aadressi ja kontakttelefoni numbrit;
- 8) teab hädaabi numbrit 112;
- 9) oskab nimetada erinevaid ameteid, sh vanemate ja lasteaiatöötajate ameteid;
- 10) teab tuntumaid loomi, linde ja taimi ning nendega seotud mõisteid.
- 11) omab teadmisi maaelust ja maatööst;
- 12) tunneb kodukoha rahvariideid;
- 13) tunneb kodukoha loodust (erinevaid elukeskkondi) ja oskab seda hoida;
- 14) tunneb Eesti riigi- ja rahvussümboolikat;
- 15) teab kohalikes oludes vajalikke liiklusreegleid;
- 16) omab teadmisi inimese eluringist;
- 17) omab teadmisi inimtegevuse mõjust loodusele ja keskkonnale;

10.VALDKOND KEEL JA KÕNE

10.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) suhtleb nii eakaaslaste kui täiskasvanutega, annab oma tundeid ja mõtteid edasi loogiliselt ja arusaadavalt, kasutades kõnes õiget hääldust ja grammatilisi vorme;
- 2) suudab kuulata täiskasvanu ja kaaslaste kõnet ilma vahelesegamiseta, oodata oma rääkimise järjekorda ja reguleerida oma hääletugevust, kõne kiirust ja intonatsiooni;
- 3) oskab määrata häälikute olemasolu, arvu, asukohta ja järjekorda sõnas;
- 4) saab aru lugemise ja kirjutamise vajalikkusest, tunneb tähti ja kirjutab joonistähedega sõnu, loeb kokku sõnu ja lauseid ning mõistab loetu tähendust;
- 5) tunneb erinevaid kirjandusžanre ja rahvaluule lühivorme, teab peast luuletusi, vanasõnu ja mõistatusi;
- 6) tunneb huvi raamatute vastu ja oskab neid hoida.

10.2 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) toetatakse lapse kõne arengut kõigis tegevustes ja igapäevatoimingutes;
- 2) luuakse kõnekeskkond, kus lapsel on võimalus kuulda õige häälduse, grammatiliste vormide ja lauseehitusega kõnet ning algatada dialoogi ja osaleda vestluses; julgustatakse nähtu ja kuuldu kohta küsimusi esitama ja neile vastama;
- 3) rakendatakse keele ja kõne tegevuste läbiviimisel õuesõpet, lõimimist teiste valdkondadega ja õppimist mängu kaudu;
- 4) kasvatatakse huvi ja armastust raamatute ja teatmeteoste vastu;
- 5) viiakse lugemise ja kirjutamise esmaste oskuste tegevusi läbi valdavalt gruppides, mis on moodustatud laste individuaalset arengutaset ja oskusi arvestades.

10.3 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu kuni 3aastastel lastel

(1) Hääldamine:

- 1) eelharjutused häälikute täpsustamiseks: keele- ja suuharjutused, puhumismängud;
- 2) hääle ja hääliitsuste jäljendamine.

(2) Tajude arendamine:

- 1) piltide ja esemete paarilise otsimine;
- 2) poolikule pildile teise poole otsimine;
- 3) looma- ja loodushälte äratundmine;

(3) Sõnavara:

- 1) sõnad ja väljendid, mis tähistavad lapsele tuttavaid inimesi, loomi, linde, esemeid, tegevusi, omadusi, olukordi;
- 2) täiskasvanu palve, korralduse ja keelu kuulamine, mõistmine, täitmine;
sõnade: aitäh, palun, tere ja head aega kasutamine, söögi eest tänamine;
- 3) nukumängud, mis kajastavad lapsele tuttavaid olukordi ja omavahel seotud sündmuste rida
(nt nukk jääb haigeks, tuleb arst).

(4) Grammatika:

- 1) asesõnad: mina, sina, mulle, sulle jne;
- 2) kohamäärused: siin, seal, siia, sinna jne;
- 3) tegusõna oleviku pöörded (mina söön, sina sööd, tema sööb, meie sööme);
- 4) ainsuse ja mitmuse nimetav.

(5) Kuulamine, suhtlemine ja jutustamine:

- 1) tegevuse saatmine kõnega;
- 2) ühe-, kahe- ja mitme sõnaline lause;
- 3) käe- ja sõrmemängud, hüpitusmängud ja hällituslaulud;
- 4) täiskasvanuga koos raamatu vaatamine, pildile osutamine ja sõnade nimetamine.

10.4 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused kuni 3aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuni 3aastane laps:

- 1) omandab elementaarse suhtlemiskeele (oma soovi väljendamine, abi palumine jne);
- 2) mõistab täiskasvanu kõnet.

10.5 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 3-4aastastel lastel

(1) Hääldamine:

- 1) häälikuühendite ja sõnade selge ning täpne hääldamine;
- 2) vali ja vaikne hääli, kajamängud, erineva intonatsiooni kasutamine.

(2) Sõnavara:

- 1) tegu-, omadus- ja määrsõnade aktiivne kasutamine;
- 2) sõnavara laiendamine ja rikastamine lihtsamate üldmõistetega;
- 3) asjade, nähtuste, tegevuste ja elusolendite õigete nimetuste kasutamine igapäevakõnes;
- 4) elementaarsete viisakusväljendite kasutamine.

(3) Grammatika:

- 1) grammatiliselt õigete vormide kasutamine kõnes;
- 2) ainsuse osastava erinevad lõpud, lõputa osastav (nt ema);
- 3) ainsuse ja mitmuse osastav (nt palli, palle);
- 4) ainsuse omastav koos kaassõnaga (nt kuuse otsas);
- 5) käskiv kõneviis.

(4) Kuulamine, suhtlemine ja jutustamine:

- 1) lausete koostamine ja laiendamine küsimuste abil etteantud teemal, eseme või pildi abil;
- 2) jutustamine oma kogemuse põhjal;
- 3) oma kunstiloomingu kirjeldamine;
- 4) küsimusele sõnadega vastamine;
- 5) käe- ja sõrmemängud;
- 6) dialoogiga liikumismängud, õppemängud nukkude ja mänguloomadega;
- 7) raamatute vaatamine üksi ja koos täiskasvanuga, lehe keeramine, pildi kommenteerimine.

(5) Tajude arendamine:

- 1) pildi ja kontuuri sobitamine;
- 2) terviku äratundmine osa järgi;
- 3) lihtsamate vigade leidmine (nt Mis on pildil valesti?);
- 4) sarnase pildi või kujundi ladumine näidise järgi;
- 5) helitekitaja äratundmine kuulmise järgi;
- 6) kõlalt lähedaste sõnade eristamine piltide või esemete abil (nt. lill – pill, sall – pall);
- 7) oma nime kirjepildi järgi ära tundmine

10.6 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 3-4aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4aastane laps:

- 1) väljendab oma soove ja vastab küsimustele mitmesõnaliste lausetega, selgesti ja kuuldavalt;
- 2) kasutab julgelt ja selgelt viisakusväljendeid;
- 3) kasutab asjade, nähtuste, tegevuste ja elusolendite õigeid nimetusi;
- 4) tunneb huvi raamatute vastu ja kuulab lühikesi jutte ning luuletusi;
- 5) tunneb ära oma nime kirjapildi.

10.7 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 4-5aastastel lastel

(1) Häälamine:

- 1) häälamismängud, liisusalmid, riimuvad sõnad, häälikutega mängimine;
- 2) kiire ja aeglane, kõrge ja madal hääl;
- 3) kõlalt lähedaste sõnade eristamine.

(2) Sõnavara:

- 1) sõnade õige mõistmine, mõttelt täpne kasutamine;
- 2) sõnavara laiendamine ümbritseva elu ja loodusega tutvudes;
- 3) asesõnade, määrsõnade ja omadussõnade rohke kasutamine, -ne liitega omadussõnad;
- 4) üldmõistete täpsustamine ja kinnistamine, üldmõiste alla kuuluvate objektide leidmine;
- 5) loomahäälitsusi märkivate tegusõnade tutvustamine;
- 6) viisakussõnade ja -väljendite aktiivne kasutamine.

(3) Grammatika:

- 1) igapäevasõnade grammatiliselt õige kasutamine;
- 2) mitmuse osastava käände moodustamine kõikide lõppudega (-eid, -sid, -si) ja lühike
- 3) mitmuse osastav (nt Keda nägime loomaaias?);
- 4) sõnade ühildumine arvus ja käändes (nt kolmele autole, kolme autot);
- 5) omaduste võrdlemine keskvõrret kasutades (nt hea-parem, kõva – kõvem);
- 6) täismineviku ja umbisikulise tegumoe kasutamine kõnes (nt olen käinud, olen näinud; tullakse, minnakse);
- 7) tingiva kõneviisi kasutamine (nt Mida sa teeksid kui...);
omadussõnade kasutamine õiges tähenduses (nt suur, pikk, kõrge, jäme, paks).

(4) Kuulamine, suhtlemine ja jutustamine:

- 1) vestlemine seoses vahetute elamuste ja vaatlustega, kuulates kaaslasti vahele segamiseta ja

oodates oma rääkimise järjekorda;

- 2) kuuldu ja nähtu kohta küsimuste esitamine ja neile vastamine ühesõnalise või pikema lausega, nii nagu nõuab loomulik kõne;
- 3) tuttava jutu ümberjutustamine pilte või esemeid kasutades, vajadusel küsimuste abil;
- 4) õpetaja jutustatud jutule lõpu mõtlemine;
- 5) raamatu illustratsioonide kirjeldamine;
- 6) luuletuse pähe õppimine ja esitamine.

(5) Lugemise ja kirjutamise esmased oskused:

- 1) täiskasvanu poolt häälitud sõna äratundmine ja sellele vastava eseme või pildi leidmine;
- 2) üksikute tähtede nimetamine;
- 3) mängud tähenduseta häälikurea järgi kordamiseks (papagoi- ja robotimängud).
- 4) hääliku eristamine häälikureas.

(6) Tajude arendamine:

- 1) tähelepanumängud, kus laps reageerib mingile signaalile (nt laste jagamine gruppidesse tähekaartide või häälikute abil);
- 2) kujundite ja mustrirea ladumine;
- 3) kuulmistähelepanu arendamine mängus – helitekitaja nimetamine ja asukoha leidmine,
- 4) kaaslaste hääle järgi äratundmine, tuttava tegevuse heli järgi äratundmine ja nimetamine jms;
- 5) liisusalmid ja rütmisalmid erineva rütmiga;
- 6) mängud mälu ja tähelepanu arendamiseks piltide ja esemete abil (piltidelt erinevuse leidmine jms).

10.8 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 4-5aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5aastane laps:

- 1) hääldab ja kasutab sõnu õigesti;
- 2) tunneb heli järgi ära tuttava tegevuse ja helitekitaja ning tunneb kaaslast hääle järgi;
- 3) kasutab kõnes lihtsamaid üldmõisteid;
- 4) võtab osa pikemast vestlusest ja vastab õpetaja küsimustele;
- 5) jutustab tuttavat juttu ja annab edasi sündmustikku;
- 6) jutustab pildi järgi või oma kogemustest, vajadusel õpetaja küsimuste abil;
- 7) oskab välja mõelda jutule lõppu;

- 8) suudab lühiajaliselt kuulata täiskasvanu või kaaslase kõnet ilma vahele segamata;
- 9) huvitub raamatutest ja kasutab neid hoidlikult ning sihipäraselt;
- 10) suudab lugeda peast vähemalt 4-realist luuletust või salmi.

10.9 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 5-6aastastel lastel

(1) Hääldamine:

- 1) keeleliselt õige kõne arendamine igapäevategevustes (häälikud ja häälikuühendid sõnas, grammatiliselt õigete sõnade kasutamine, õige lauseehitus);
- 2) diktsiooni parandamise harjutused: kooris lugemine, liisusalmid, kiirkõne harjutused, erineva hääletugevuse, kõrguse ja intonatsiooni kasutamine;
- 3) riimuvate sõnade leidmine kõnes ja tekstis.

(2) Sõnavara:

- 1) tegijanime moodustamine küsimusele vastates;
- 2) ametinimetuste ja erialaga seotud sõnade kasutamine;
- 3) antonüümide kasutamine lause lõpetamisel;
- 4) hellitussõnade moodustamine liite – ke abil.

(3) Grammatika:

- 1) laadivahetuslike sõnade õige kasutamine (nt õde – õe; luges – loeb);
- 2) umbisikulise tegumoe kasutamine (nt tuuakse, kasutatakse);
- 3) omadussõnade võrdlusastmete kasutamine (nt suur – suurem – kõige suurem);
- 4) liitlausete moodustamine (miks – sest; millal – siis, kui).

(4) Kuulamine, suhtlemine ja jutustamine:

- 1) kõne kuulamine erinevatelt helikandjatelt;
- 2) vanasõnad, kõnekäänud ja mõistatused; mõistatuste koostamise õpetamine;
- 3) mõnelauselise jutu koostamine pildi järgi või antud teemal kava järgi;
- 4) pildiseeria järjestamine; loovjutustus pildiseeria järgi või esemete abil;
- 5) kahe erineva eseme või olukorra võrdlemisel erinevuste ja sarnasuste väljatoomine;
- 6) ümberjutustamine ilma abistavate küsimusteta, tuues välja olulise ja püsides teemas;
- 7) fantaasiajutu koostamine etteantud teema või tegelastega;
- 8) erinevate kirjandusžanrite eristamine (muinasjutt, tõsielujutt, luuletus);
- 9) kirjanduspala lahtimõtestamine, muinasjututegelaste oluliste iseloomujoonte esiletoomine;

- 10) luuletuse ilmeka esitamise õpetamine ja juttude lavastamine;
- 11) raamatu illustratsioonidel tegelaste iseloomulike detailide märkamine (poos, näoilme jms) ja tegelaste välimuse kirjeldamine;
- 12) kuulamine ja piltide vaatamine lasteajakirjadest; eelseisva tegevuse kirjeldamine;
- 13) enese/kaaslase iseloomustamine ning välimuse ja tegevuse kirjeldamine;
- 14) aheljutustamine.

(5) Lugemise ja kirjutamise esmased oskused:

- 1) mõisted: häälik, (joonis)täht tutvustamine;
- 2) sõnade häälikuline analüüs ja süntees; 2-4-st helilisest häälikust koosnevate sõnade häälimine materialiseerimise abil;
- 3) hääliku olemasolu määramine sõnas; hääliku asukoha määramine sõna algul, sees, lõpus;
- 4) häälikumängud: kahe hääliku liitmine sõnaks, kõlalt lähedaste või häälikupikkuselt erinevate sõnade tähenduse mõistmine;
- 5) sõnaketimängud (eelneva sõna lõpuhäälik on järgneva sõna algushäälikuks).
- 6) kirja eelharjutused, mustrid joonisel paberil;
- 7) õige kirjutamisasendi õppimine.

(6) Tajude arendamine:

- 1) tähelepanumängud;
- 2) möödunud sündmuste ja tegevuste kirjeldamine mälu järgi;
- 3) lausekasvatusemängud verbaalse mälu arendamiseks;
- 4) õige tähe leidmine tähesarnaste kujundite hulgast.

10.10 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 5-6aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6aastane laps:

- 1) hääldab õigesti kõiki eesti keele häälikuid;
- 2) kõneleb grammatiliselt õigesti ja kasutab kõnes liitlauseid;
- 3) oskab määrata küsitud hääliku olemasolu sõnas;
- 4) tunneb ja määrab sõna alus- ja lõpuhääliku;
- 5) jutustab sündmustest oma elus, pildil või etteantud teemal;
- 6) tunneb ja kirjutab mõningaid tähti ja oma nime;
- 7) osaleb aktiivselt kirjanduspala arutelul.

10.11 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 6-7aastastel lastel

(1) Häälamine:

- 1) grammatiliselt keeruliste sõnade õige häälamine;
- 2) võõrhäälikute (f, š) õigesti häälamine tuttavates sõnades;
- 3) kõnelemine selgelt ja arusaadavalt.

(2) Sõnavara:

- 1) sünonüümide ja antonüümide kasutamine kõnes;
- 2) mitmetähenduslike sõnadega tutvumine;
- 3) liitsõnade moodustamine pildi ja sõnakaardi järgi;
- 4) järgarvsõnade moodustamine põhiarvsõnade järgi;
- 5) aja- ja ruumimõistete kasutamine kõnes;
- 6) samatüveliste (nt joonistus, jooneline) sõnade tähenduste erinevuse mõistmine.

(3) Grammatika:

- 1) kõikide käändevormide õige kasutamine ainsuses ja mitmuses;
- 2) liitlause õige kasutamine.

(4) Kuulamine, suhtlemine ja jutustamine:

- 1) jutustamine teema ja kogemuste järgi ning nähtu ja kuuldu põhjal;
- 2) loovjutukeste koostamine individuaalselt ja kollektiivselt, teksti laiendamine täiskasvanu juhendamisel;
- 3) erinevate suhtlemisstrateegiatega valimine vastavalt vestluspartnerile;
- 4) põhjus-tagajärg seoste väljatoomine, sündmuste järgnevuse kirjeldamine ja tegelaste käitumise analüüsimine;
- 5) oma tegevusplaanidest rääkimine;
- 6) loogilise ülesehitusega jutukeste koostamine;
- 7) nalja ja kaudsete ütluste mõistmine ning kasutamine suhtlemisel;
- 8) kaaslaste tegevuse suunamine kõnega, kaaslaste tegevusele hinnangu andmine;
- 9) sündmuste kirjeldamine enda ja teiste positsioonidelt;
- 10) muistendite, tekkelukude ja naljanditega tutvumine;
- 11) õpetaja alustatud vanasõnadele lõpu mõtlemine;
- 12) vajaliku info (reklaam, kuulsused jm) leidmine meediaväljaannetest;
- 13) ühe ja sama jutu erinevad illustratsioonid.

(5) Lugemise ja kirjutamise esmased oskused:

- 1) häälikuanalüüs sõnas: häälikute olemasolu, arv, asukoht ja järjekord sõnas;
- 2) häälikute pikkus sõnas (I ja III välte täishäälikute ja suluta kaashäälikute võrdlev hääldamine);
- 3) mõisted: sõna, lause;
- 4) 1-3-silbiliste sõnade häälimine;
- 5) järgneva ja eelneva hääliku määramine;
- 6) tähtedest sõnade ja sõnadest lausete moodustamine, lause jaotamine sõnadeks;
- 7) tähtede kokku lugemine silbiks ja sõnaks, sõnade ja lausete tähenduse mõistmine;
- 8) lause alguse ja lõpu leidmine; kirjavahemärgid: . ? !;
- 9) kirja eelharjutused, mustrid ruudulisel ja joonelisel paberil, joonistähete kirjutamine;
- 10) sõna- ja lausemängud;
- 11) huvi tundmine teatmeteoste kui teadmiste allika vastu;
- 12) mõistekaartide, sõnapilvede, diagrammide jm koostamine ning ristsõnade lahendamine.

10.12 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 6-7aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) teab ja kasutab keele põhisõnavara ning mõistab sõnade tähendust;
- 2) hääldab kõnes ja etteõeldu kordamisel õigesti kõiki eesti keele häälikuid ja häälikuühendeid;
- 3) oskab häälikuanalüüsi;
- 4) tunneb ja kirjutab õpitud tähti;
- 5) kirjutab 1-2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- 6) loeb kokku 1-2-silbilisi sõnu ja lauseid, mõistab nende tähendust;
- 7) oskab suhelda erinevates situatsioonides ja erinevate inimestega;
- 8) mõistab ja oskab õiges järjekorras edasi anda kogetut, nähtut ja kuuldut;
- 9) mõtleb välja jutte, teab peast luuletusi, vanasõnu ja mõistatusi.

11. VALDKOND MATEMAATIKA

12.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) orienteerub ümbritsevate esemete maailmas: märkab ümbritsevate esemete sarnaseid ja erinevaid tunnuseid, rühmitab ja järjestab esemeid erinevate tunnuste alusel, võrdleb esemete hulki, orienteerub ruumis ja tasapinnal;
- 2) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma igapäevategevusi;
- 3) mõistab arvu koostist, leiab seoseid arvude vahel, loendab ja fikseerib tulemust arvuga, teab ja reastab numbreid ning lahendab arvutustehteid;
- 4) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 5) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 6) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes, oskab end väljendada läbi matemaatilise kõnekeele.

(2) Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

12.2 Õppe ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

(1) Õppe- ja kasvatustöö kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja ruumis ning kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, ajamõisted, kujundite nimetused jm);

- 5) toetatakse üldistusteni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise ja kirjeldamise kaudu;
- 6) kasutatakse õuesõpet.

12.3 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu kuni 3aastastel lastel

(1) Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine:

- 1) loendamine 2-ni (nt kaks jalga, kaks kätt, kaks kinga jms);
- 2) mõisted: *üks – palju*;
- 3) punase, sinise, kollase ja rohelise värvusega tutvumine, esemete sorteerimine värvuste järgi.

(2) Suurused ja mõõtmine:

- 1) mõisted *suur – väike*, piltide ja esemete sorteerimine suuruse järgi;
- 2) orienteerumine ruumis: mõisted *ees, taga, sees*.

(3) Geomeetrilised kujundid:

- 1) mõisted *kandiline ja ümmargune*.

12.4 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused kuni 3aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuni 3aastane laps:

- 1) loendab 2-ni;
- 2) teab mõisteid *üks* ja *palju*;
- 3) tunneb punast, sinist, kollast ja rohelist värvust;
- 4) sorteerib esemeid värvuste järgi;
- 5) teab mõisteid *suur* ja *väike*;
- 6) sorteerib pilte ja esemeid suuruse järgi;
- 7) orienteerub ruumis: teab mõisteid *ees, taga, sees*;
- 8) teab mõisteid *kandiline* ja *ümmargune*.

12.5 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 3–4aastastel lastel

(1) Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine:

- 1) värvustega tutvumise jätkamine: must, valge;
- 2) õpitud värvuste leidmine ümbruskonnast;
- 3) piltide ja esemete sorteerimine värvuse, kuju ja suuruse järgi;

- 4) hulk; sarnastest esemetest hulkade moodustamine;
- 5) mõistete *üks* ja *palju* kasutamine ümbritseva kirjeldamisel;
- 6) loendamine 3-ni ja tutvumine numbritega 1-3;
- 7) puslede ja (6-osalise) piltmosaiigi kokkupanemine

(2) Suurused ja mõõtmine:

- 1) mõisted: *pikk – lühike*;
- 2) orienteerumine ruumis: mõisted *all – peal*;
- 3) orienteerumine ajas: mõisted *öö – päev*.

(3) Geomeetrilised kujundid:

- 1) ring ja nelinurk.

12.6 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 3-4aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4aastane laps:

- 1) tunneb värvusi must ja valge (lisaks varasemalt õpitud punasele, sinisele, kollasele, rohelisele);
- 2) leiab ümbruskonnast õpitud värvusi;
- 3) sorteerib pilte ja esemeid värvuse, kuju ja suuruse järgi;
- 4) moodustab sarnastest esemetest hulki;
- 5) kasutab ümbritseva kirjeldamisel mõisteid *üks* ja *palju*;
- 6) loendab kolmeni;
- 7) paneb kokku puslesid ja (6-osalisi) piltmosaiike
- 8) teab mõisteid *pikk* ja *lühike*;
- 9) orienteerub ruumis: teab mõisteid *all* ja *peal*;
- 10) orienteerub ajas: teab mõisteid *öö* ja *päev*;
- 11) teab mõisteid *ring* ja *nelinurk*.

12.7 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 4-5aastastel lastel

(1) Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine:

- 1) põhivärvuste kordamine, uued värvused: pruun, lilla, oranž, hall, roosa ja helesinine;
- 2) värvitoonide eristamine: hele – tume;
- 3) mõiste: *hulk*, ühise tunnusega hulk, esemete kuuluvus või mittekuuluvus hulka, hulkade

võrdlemine: rohkem – vähem;

4) loendamine 5-ni, arvudega 4, 5, 6 tutvumine.

5) puslede ja (12-osalise) piltmosaiigi kokkupanemine

(2) Suurused ja mõõtmine:

1) järjestamine, kahe eseme järjestuse määramine: on pikem kui, on lühem kui, on suurem kui, on väiksem kui; kolme eseme järjestuse määramine: väike – suurem – kõige suurem, suur – väiksem – kõige väiksem;

2) mõisted: *kõrge – madal, raske – kerge, lai – kitsas*, esemete võrdlemine suuruse, pikkuse, laiuse, kõrguse järgi; esemete võrdlemine mõistete abil: *pikem - lühem – ühepikkused, laiem – kitsam – ühelaiused, suurem – väiksem – ühesuurused, raskem – kergem – üheraskused*;

3) orienteerumine ruumis ja tasapinnal: mõisted: *üleval – all, keskel – äärel, kõrval, ees – taga, sees – väljas*; esemete asukoha kirjeldamine teiste esemete suhtes;

4) mõistetega *parem – vasak* tutvumine;

5) orienteerumine ajas: mõisted: *hommik, lõuna, õhtu, eile, täna, homme*;

6) aastaaegade nimetustega tutvumine;

7) nädalapäevadega tutvumine.

(3) Geomeetrilised kujundid:

1) kolmnurk;

2) ringi-, nelinurga- ja kolmnurgakujuliste esemete leidmine ümbruskonnast;

3) geomeetristest kujunditest pildi koostamine.

12.8 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 4 - 5aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5aastane laps:

1) tunneb värvusi pruun, lilla, oranž, hall, roosa, helesinine (lisaks varasemalt õpitud punasele, sinisele, kollasele, rohelisele, mustale, valgele);

2) eristab heledat ja tumedat värvitooni;

3) teab mõistet *hulk*, moodustab ühise tunnusega hulka, määrab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka, võrdleb hulki: rohkem, vähem;

4) loendab 5-ni;

5) paneb kokku puslesid ja (12-osalisi) piltmosaiike

6) järjestab kahte eset mõistete *on pikem kui – on lühem kui, on suurem kui – on väiksem kui*

abil;

7) järjestab kolme eset mõistete väike – suurem – kõige suurem, suur – väiksem – kõige väiksem abil;

8) teab mõisteid kõrge – madal, raske – kerge, lai – kitsas, võrdleb esemeid mõistete pikem – lühem – ühepikkused, laiem – kitsam – ühelaiused, suurem – väiksem – ühesuurused, raskem – kergem – üheraskused abil;

9) orienteerub ruumis ja tasapinnal: teab mõisteid üleval – all, keskel – äärel, kõrval, ees – taga, sees – väljas;

10) kirjeldab esemete asukohta teiste esemete suhtes;

11) teab mõisteid parem ja vasak;

12) orienteerub ajas: teab mõisteid hommik, lõuna, õhtu, eile, täna, homme;

13) teab aastaegade nimetusi;

14) teab nädalapäevade nimetusi;

15) tunneb geomeetrilist kujundit kolmnurk (lisaks varasemalt õpitud ringile, nelinurgale);

16) leiab ümbruskonnast ringi-, nelinurga- ja kolmnurgakujulisi esemeid;

17) koostab geomeetrilistest kujunditest pildi.

12.9 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 5-6aastastel lastel

(1) Hulkad, loendamine ja arvud, arvutamine:

1) värvuste tundmise kinnistamine ja värvitoonide nimetuste kasutamine ümbruskonna kirjeldamisel;

2) esemete loendamine hulkades, küsimusele *Mitu on?* vastamine; hulkade võrdsustamine ühe äravõtmise ja juurdepanemise teel; esemete hulkade võrdlemine mõistete *rohkem – vähem – sama palju* abil;

3) loendamine 10-ni, arvudega 7, 8, 9, 10, 11, 12 tutvumine;

4) tutvumine numbritega 1-12;

5) arvukaardiga tutvumine; esemete loendamine erinevas järjekorras – arv ei muutu; arv kui loendamise tulemus;

6) järgarvudega tutvumine, küsimusele *Mitmes?* vastamine.

(2) Suurused ja mõõtmine:

1) kahe ja kolme eseme järjestuse määramine, mõisted: *paks – peenike, on paksem kui – on peenem kui*; esemete iseloomulike tunnuste (värvus, suurus, pikkus, laius, kõrgus, paksus)

kasutamine ümbruskonna kirjeldamisel;

2) kauguste mõõtmine sammudega, mõõtmistulemuse väljendamine arvude abil;

3) orienteerumine ruumis: mõisted *parem – vasak*; ruumis orienteerumine suunavate käskluste järgi;

4) orienteerumine ajas: mõisted *kiire – aeglane, kohe – varsti*; ajamõistete kasutamine igapäevatoimingute kirjeldamisel; küsimustele *Mida millal tegin?, Mida millal teen?* vastamine;

5) nädalapäevade ja aastaegade järgnevus.

(3) Geomeetrilised kujundid:

1) ruut, ristkülik;

2) geomeetriliste kujundite ring, nelinurk, kolmnurk võrdlemine, nende külgede arvu ja pikkuse järgi;

3) geomeetriliste kujundite rühmitamine värvuse ja suuruse järgi; ruudukujulise paberi lõikamine kujunditeks, eri suuruse ja värvusega kujunditest mustrite tegemine.

12.10 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 5-6aastasel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6aastane laps:

1) kasutab värvuste nimetusi ümbruskonna kirjeldamisel;

2) loendab hulkades esemeid;

3) võrdsustab ja võrdleb hulki;

4) loendab 10-ni;

5) loendab esemeid erinevas järjekorras;

6) vastab küsimusele *Mitmes?*

7) määrab kahe ja kolme eseme järjestust mõistete *paks – peenike, on paksem kui – on peenem kui* abil;

8) kasutab esemete iseloomulikke tunnuseid ümbruskonna kirjeldamisel;

9) mõõdab kaugusi sammudega ja väljendab mõõtmistulemust arvude abil;

10) orienteerub ruumis suunavate käskluste järgi, kasutab mõisteid *parem, vasak*;

11) orienteerub ajas, kasutab mõisteid *kiire, aeglane, kohe, varsti* igapäevatoimingute kirjeldamisel, vastab küsimustele *Mida millal tegin?, Mida millal teen?*;

12) teab nädalapäevade ja aastaegade nimetusi ja järgnevust;

13) tunneb geomeetrilist kujundit ruut ja ristkülik (lisaks varasmealt õpitud ringile, kolmnurgale);

14) võrdleb geomeetrilisi kujundeid ring, nelinurk, kolmnurk ja nende külgede arvu ning pikkust;

15) rühmitab geomeetrilisi kujundeid värvuse ja suuruse järgi, lõikab paberit kujunditeks, teeb eri suuruse ja värvusega kujunditest mustreid.

12.11 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 6-7aastastel lastel

(1) Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine:

1) paaride moodustamine;

2) hulkade moodustamine kasvavas ja kahanevas järjekorras, mõisted: *viimane*, *eelviimane*, *mitmes*;

3) esemete asukoha määramine järjestatud reas järgarvude abil;

4) seosed: ühe, kahe, kolme võrra suurem, ühe, kahe, kolme võrra väiksem, rohkem, vähem, võrdselt;

5) liitmine ja lahutamine 5 piires;

6) matemaatilised tehtemärgid: +, -, =, >, <;

7) loendamine 12-ni, numbrite ja numbrimärkide 1-12 reastamine ja kirjutamine;

8) matemaatiliste jutukeste (tekstülesanded) koostamine etteantud hulga järgi.

(2) Suurused ja mõõtmine:

1) pikkusmõõtudega sentimeeter, meeter, kilomeeter, massimõõtudega gramm, kilogramm ja mahumõõduga liiter tutvumine, nende kasutamine mängudes;

2) rahaühikud euro, sent;

3) pikkuse, laiuse ja kõrguse mõõtmine kokkulepitud mõõduga (nt pulk, nöör, samm, joonlaud);

4) orienteerumine ruumis ja tasapinnal: mängunupu asukoht, ruudulisel ja joonelisel paberil mustrite tegemine, liikumine suunavate käskluste järgi;

5) orienteerumine ajas: mõisted *hiljem* – *varem*, *noorem* – *vanem*;

6) kella tundmine täis- ja pooltundides, kella kasutamine päevakava koostamisel; ajaühikud aasta, kuu, nädal, päev, tund, minut;

7) kuude nimetused ja järjekord; vanus, sünniaeg (kuupäev, kuu);

8) seoste leidmine asjade ja olukordade vahel, terviku tunnetamine.

(3) Geomeetrilised kujundid:

- 1) ruumilised kujundid: kera, kuup, nende võrdlemine tasapinnaliste kujunditega, rühmitamine ja leidmine ümbruskonnast;
- 2) geomeetriliste kujundite rühmitamine mitme tunnuse järgi;
- 3) tasapinnaliste kujundite joonistamine ja värvimine.

12.12 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 6–7aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) moodustab paare;
- 2) tunneb arvu koostist;
- 3) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse alusel;
- 4) moodustab samaväärseid hulki; võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- 5) tunneb mõisteid *esimene, viimane ja eelviimane*;
- 6) loendab 12-ni; teab arvude 1-12 järjestust;
- 7) tunneb järgarve;
- 8) liidab ja lahutab 5 piires, tunneb tehtemärke $+$, $-$, $=$, $<$, $>$;
- 9) tunneb numbrimärke 1-12, oskab neid reastada ning kirjutada;
- 10) suudab koostada matemaatilisi jutukesti etteantud hulga järgi;
- 11) teab enamkasutatavate mõõtühikute nimetusi: meeter, sentimeeter, liiter, kilogramm, gramm ja teab, kus neid igapäevaelus kasutatakse;
- 12) teab rahaühikuid: euro, sent;
- 13) oskab pikkust, laiust ja kõrgust mõõta kokkulepitud mõõduga (nt pulk, nöör, samm, joonlaud);
- 14) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- 15) oskab mängida reeglitega lauamänge;
- 16) oskab orienteeruda ajas, teab ajaühikuid: aasta, kuu, nädal, päev, tund, minut;
- 17) oskab öelda kella täis- ja pooltundides;
- 18) teab kuude nimetusi ja järjekorda;
- 19) oskab öelda oma sünnikuud ja päeva;
- 20) oskab leida asjadevahelisi seoseid, tunnetab tervikut;
- 21) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab ja võrdleb neid kujundeid.

13. VALDKOND KUNST

13.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) tutvub kujutavas tegevuses kasutatavate vahenditega, õpib nende käsitlemist ja korrastamist ning materjali säästlikku kasutamist;
- 5) saab algteadmisi kompositsioonist ja värvusõpetusest;
- 6) tutvub eesti rahvakunstiga: erinevast materjalist rahvakunstiesemetega, rahvusliku ornamendiga ja värvuskooskõlaga.

13.2 Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine ja kavandamine

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahuolu ning väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning vaatlustel tehtud tähelepanekuid oma töödes kasutama;
- 3) kasutatakse teemasse sisse elamiseks mängu, muusikat, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid või nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi.

13.3 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu kuni 3aastastel lastel

(1) Kujutamine ja väljendamine:

- 1) kollase, punase, sinise, roheline, musta ja valge värvuse tundmine, juhendamise abil konkreetset värvi eseme leidmine teiste esemete hulgast;
- 2) tuttavate asjade, nähtuste ja lähedaste inimeste kujutamine ning kujutatu nimetamine;

3) rõõmu tundmine erinevate vormide loomisest.

(2) Kujundamine:

- 1) maapinnale, liivale, lumele kritseldamine ka väljaspool kunstitegevust;
- 2) mitmesuguste etteantud ruumiliste ja tasapinnaliste esemete kaunistamine.

(3) Voolimine:

- 1) mäng voolimismaterjalidega;
- 2) voolingute ja esemete vahel sarnasuste otsimine ja leidmine;
- 3) voolimisvõtete õppimine – tükeldamine, peopesade vahel ja alusel rullimine (piklikuks vormiks) ja veeretamine (ümarvormiks).

(4) Joonistamine, maalimine:

- 1) piltide ja esemete üksikasjalik vaatlemine;
- 2) joonistamine ja maalimine paberilehe piires;
- 3) õige pintsl- ja pliiatsihoiu ning värvide kasutamise õppimine;
- 4) kriipsude, joonte, täppide ja ringide tegema õppimine;
- 5) kollase, punase, sinise, rohelise, valge, musta värvi kasutamine.

(5) Kleepetöö, meisterdamine:

- 1) kleepetöö vahenditega tutvumine ja nende kasutamine õppimine;
- 2) õpetaja poolt liimiga kaetud paberist kujundite alusele asetamine ja kinni surumine.

(6) Eritehnikad:

- 1) käe- ja näputrükk;
- 2) templitrükk;
- 3) kuulitrükk;
- 4) svammitrükk;
- 5) naturaaltükk.

(7) Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteosest, kunstist:

- 1) suunavate küsimuste abil piltidelt ja illustratsioonidelt tuttavate esemete leidmine ning nimetamine;
- 2) piltide, näidistööde, raamatuillustratsioonide vaatlemine.

13.4 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused kuni 3aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuni 3aastane laps tunneb rõõmu tegutsemisest kunstivahenditega ja ei karda neid.

13.5 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 3-4aastastel lastel

(1) Kujutamine ja väljendamine:

- 1) tuttavate objektide ja nähtuste kujutamine oma sümbolite abil;
- 2) esemetele ja nähtustele iseloomulike värvuste kirjeldamine ja kujutamine.

(2) Kujundamine:

- 1) tasapinnaliste esemete valmis kujunditega kaunistamine;
- 2) valmivale esemele iseloomulike detailide lisamine suunamisel;
- 3) mängudes ja vabas tegevuses lihtsate mustrite koostamine.

(3) Voolimine:

- 1) voolimismaterjali sõrmede vahel ja alusel lapikuks vajutamine;
- 2) voolingusse aukude vajutamine voolimispulga ja sõrmede abil;
- 3) voolingute ilmestamine erinevast materjalist detailide lisamisega;
- 4) erinevate vormide (liiva-, piparkoogivormid ja rull) kasutamine.

(4) Joonistamine, maalimine:

- 1) pintsli hoolduse õppimine (loputamine, lapi kasutamine, kuivama panek);
- 2) kandiliste ja ümmarguste kinnisvormide joonistamine ja maalimine;
- 3) kollase, punase, sinise, rohelise, valge, musta ja roosa värvi kasutamine;
- 4) värvide leidmine looduses.

(5) Kleepetöö, meisterdamine:

- 1) kleepetöö vahendite kasutamine;
- 2) pildi ladumine kujunditest;
- 3) lühikeste sisselõigete tegemine ja riba tükeldamine kääridega;
- 4) paberi kortsutamine, käristamine, tükikeste rebimine.

(6) Eritehnikad:

- 1) kollaaž;

- 2) kiletrükk;
- 3) akvarell ja sool.

(7) Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteosest, kunstist:

- 1) suunavate küsimuste abil oma töö kirjeldamine;
- 2) põhjendamine, miks töö või pilt meeldib.

13.6 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 3-4aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4aastane laps

- 1) kujutab tuttavaid objekte ja nähtusi oma sümbolite abil;
- 2) oskab kaunistada tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid valmis kujunditega;
- 3) rullib ja veeretab voolimismaterjale, teeb sõrme või voolimispulgaga jäljendeid;
- 4) oskab hoida värve puhtana (peseb pintslit ja kasutab lappi);
- 5) tunneb ja leiab ümbritsevast keskkonnast õpitud värve;
- 6) tunneb liimimisvõtteid (kasutab vajadusel liimilappi, liimib alusel);
- 7) kortsutab, kärstab ja rebib paberit;
- 8) oskab kasutada õpitud eritehnikaid.

13.7 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 4-5aastastel lastel

(1) Kujutamine ja väljendamine:

- 1) tuttavate objektide kujutamine lihtsate, kuid ka teistele äratuntavate skeemidena;
- 2) iseseisvalt ümbruskonnast värvide leidmine, neile osutamine ja nende nimetamine.

(2) Kujundamine:

- 1) lihtsatest elementidest mustriribade koostamine esemete kaunistamiseks;
- 2) kunstimotiivi valimine ja juhendamisel selle kandmine omavalitud kohale esemel.

(3) Voolimine;

- 1) silindrilise vormi teisendamine kooniliseks;
- 2) õõnesvormide voolimine kerast, silindrist ja kettast;
- 3) väikeste detailide väljapigistamine põhivormist;
- 4) voolingu ilmestamine voolimispulga jms abil;
- 5) eseme voolimine ühest tükist;
- 6) erinevast materjalist jäljendi võtmine.

(4) Joonistamine, maalimine:

- 1) erineva kuju ja jämedusega pintslite kasutamine;
- 2) kujutluse loomine mustrist, lihtsamate mustrite koostamine;
- 3) halli, roosa ja helesinise värvi segamine;
- 4) pruuni, oranži, lilla ja halli värvi tundmine ja kasutamine;
- 5) looduslike objektide kujutamine loodusest leitud värvidega õpetaja juhendamisel.

(5) Kleepetöö, meisterdamine:

- 1) väikeste tükikeste rebimine;
- 2) ruudust kolmnurkade ja ristkülikust ruutude lõikamine;
- 3) ristküliku ja ruudu pooleks/ neljaks voltimine;
- 4) loodusliku materjali ühendamine plastiliiniga;
- 5) käärade pidurdamine, nurkade ümardamine;
- 6) lihtsama kujundi lõikamine mööda etteantud joont.

(6) Eritehnikad:

- 2) seebimullitrükk;
- 3) trükkimine (looduslik materjal);
- 4) vitraaž;
- 5) õlipastell;
- 7) puhumistehnika ;
- 9) märgviltimine.

(7) Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteosest, kunstist:

- 1) kunstitöö vaatlemisel suunavatele küsimustele vastamine;
- 2) jutustamine sellest, mida on kujutanud oma töödel ja loetlemine, milliseid materjale on kasutanud töö valmimiseks.

13.8 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 4-5aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5aastane laps

- 1) oskab kujutada tuttavaid objekte ka teistele äratuntavate skeemidena;
- 2) koostab erinevatest lihtsatest elementidest mustriribasid;
- 3) voolib kerast õõnesvorme; ilmestab voolingut voolimispulga abil;

- 4) segab värve uute toonide saamiseks;
- 5) kasutab erineva kuju ja jämedusega pintsleid;
- 6) oskab kääridega lõigata (ka kontuuri järgi) ja pidurdada;
- 7) oskab lõigata geomeetrilisi kujundeid;
- 8) oskab voltida (paberi pooleks, neljaks);
- 9) oskab kasutada õpitud eritehnikaid.

13.9 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 5-6aastastel lastel

(1) Kujutamine ja väljendamine:

- 1) sobiva taustatooni valimine meeleolust, aastaegadest jm kujutavast lähtuvalt;
- 2) pildi meeleolu edasiandmine, kasutades seni omandatud tehnilisi võtteid;
- 3) värvide segamine ja hele-tumestamine.

(2) Kujundamine:

- 1) loodusliku materjali kasutamine koos tehislikuga;
- 2) lihtsa mustri kujundamine väikestest detailidest;
- 3) mustri rütmi märkamine ja mustri moodustamise jätkamine;
- 4) lihtsamate eesti rahvusmotiivide – triibud, lillornament – kirjeldamine ja kasutamine.

(3) Voolimine:

- 1) õõnesvormi servade tasandamine, silumine;
- 2) õõnesvormide voolimine spiraalselt;
- 3) voolingu detailide ühendamine, ühenduskoha silumine;
- 4) lihtsamate lindude ja loomade voolimine;

(4) Joonistamine, maalimine:

- 1) loodusobjektide ja esemete kujutamine natuuri järgi;
- 2) esemete detailsem kujutamine värvis, vormis ja proportsioonis;
- 3) mustrite loomine: motiivide kordumine, vaheldumine, sümmeetria;
- 4) rahvusliku ornamentikaga tutvumine;
- 5) mustri koostamine ruudu- ja ringikujulisele paberile, silma järgi keskkoha leidmine;
- 6) lilla värvi tundma õppimine, roheline, lilla ja oranži segamine;
- 7) iseseisvalt loodusest värvide leidmine ja kasutamine.

(5) Kleepetöö, meisterdamine:

- 1) ribade ja suuremate ümarvormide rebimine;
- 2) kokku volditud paberist ovaalsete ja ümmarguse vormiga kujundite lõikamine nurkade ümardamise teel;
- 3) sümmeetrilised lõiked;
- 4) looduslikust materjalist ornamentide ja figuuride kleepimine;
- 5) lihtsamate esemete voltimine;
- 6) loodusliku materjali ühendamine tikkude ja puuokstega;
- 7) naaskli käsitsemine;
- 8) põimimine;
- 9) papi õmblemine;
- 10) sõlmimine;
- 11) jääkmaterjalist meisterdamine.

(6) Eritehnikad:

- 1) nõõritrükk;
- 2) akvatušš;
- 3) klaasimaal;
- 4) kliistrimaal.

(7) Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteosest, kunstist:

- 1) oma tööle hinnangu andmine ja oma arvamuse põhjendamine;
- 2) raamatu illustatsioonide, kunstitööde vaatlemine, nende kohta küsimuste esitamine ja arvamuse avaldamine;
- 3) konkreetsete raamatute eelistamine kujundusest lähtuvalt.

13.10 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 5-6aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6aastane laps

- 1) oskab segada ja hele-tumestada värve ning anda edasi pildi meeleolu;
- 2) märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist;
- 3) ühendab ja silub voolingu detaile;
- 4) oskab voolida lihtsamaid linde ja loomi;
- 5) kujutab natuurile sarnaseid esemeid;
- 6) loob ja koostab mustreid;

- 7) võib lihtsamaid esemeid;
- 8) oskab käsitseda naasklit ja nõela;
- 9) oskab kasutada õpitud eritehnikaid.

13.11 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 6-7aastastel lastel

(1) Kujutamine ja väljendamine:

- 1) objektide kujutamine erinevates vaadetes;
- 2) oma töö õige tähtsama osa rõhutamine värvi, suuruse või asukoha abil;
- 3) ümbritsevate objektide juures näha olevate erinevate värvitoonide märkamine ja nimetamine;
- 4) objektide pikkuse ja laiuse ning mõningal määral nendevahelise kauguse arvestamine nende kujutamisel.

(2) Kujundamine:

- 1) kaunistusmotiivi või mustri kujundamine, arvestades kaunistatavat eset;
- 2) omavalmistatud eseme otstarbe selgitamine ja oma valikut põhjendades sellele sobiva koha nimetamine;
- 3) tähtpäevaga seotud peolaua ja ruumi kujundamises osalemine.

(3) Voolimine:

- 1) voolimine natuuri järgi;
- 2) inimese voolimine ühest tükist, kujutamine tegevuses;
- 3) voolingu pinna kujundamine voolimispulga abil;
- 4) voolingu kaunistamine reljeefse mustriga (nt rahvuslik ornamentika, naturaaltrükk – viljapead, oksad, marjad jm);
- 5) ehete valmistamine erinevatest materjalidest (nt erinevad savid, plastiliinid, vahad, cernit-mass).

(4) Joonistamine, maalimine:

- 1) esemete kujutamine mälu, fantaasia ja kirjelduste järgi;
- 2) mitmesuguste liiklusvahendite ja ehitiste kujutamine;
- 3) looduspiltide kujutamine vastavalt aastaajale;
- 4) rahvusliku, geomeetrilise ja loodusliku ornamendi alusel mustri koostamine;
- 5) värvide toonimine – heledad ja tumedad toonid;

6) mängud värvidega (nt värvide segamine kirjaklambritega, erinevad värviveed, värvid käivad üksteisel külas jms);

7) loodusest leitud värvidega joonistamine.

(5) Kleepetöö, meisterdamine:

1) sik-sak ja lainelised lõiked;

2) väljalõiked kokkumurtud paberist ja ridavoltlõige;

3) ruumilised pildid (poolitatud ringid, ovaalid, kolmnurgad)

4) paberi koolutamine, kurrutamine, rullimine, soonimine;

5) meisterdamine jääkmaterjalist;

6) heegeldamine, õmblemine, nõöbi õmblemine, tikkimine;

7) puutöö;

8) punumine;

9) küünalde kaunistamine vahalehtede ja küünlavaha värvidega;

10) lihtsamate esemete voltimine ettenäitamise järgi.

(6) Eritehnikad:

1) siidimaal;

2) vahakriibe;

3) kilemaal.

4) söejoonistus.

(7) Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteosest, kunstist:

1) teoseid vaadeldes ja kirjeldades märkab detaile, värve, meeleolu,

2) annab oma tööle, näidistööle jt kunstiga seotud objektidele hinnanguid skaalal meeldib-ei meeldi, põhjendades suunamisel oma arvamust;

3) fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo - mis juhtus enne, mis juhtub pärast.

13.12 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 6 -7aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

1) oskab märgata ilu enda ümber ja seda kunstis edasi anda;

2) oskab ja tahab käsitseda töömaterjale, vahendeid, tehnikaid loominguliseks eneseväljenduseks;

3) oskab kujutada loodust ja lihtsaid figuure ka natuuri järgi;

- 4) tunneb lihtsamaid voltimisvõtteid;
- 5) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- 6) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- 7) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
- 8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

14. VALDKOND MUUSIKA

14.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

- (1) Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:
- 1) suudab ennast muusikaliselt väljendada, tundes sellest rõõmu;
 - 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
 - 3) suudab musitseerida ja esineda nii grupis kui ka individuaalselt;
 - 4) suudab ennast loovalt laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu väljendada.

14.2 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine

- (1) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:
- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
 - 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
 - 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
 - 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades;
 - 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
 - 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

14.3 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu kuni 3aastastel lastel

- (1) Muusika kuulamine:
- 1) muusikaliste elamuste rikastamine;
 - 2) huvi ja armastuse süvendamine muusika vastu;

3) kuulmistaju ja keskendumisoscuse arendamine.

(2) Laulmine:

- 1) täiskasvanu hääle ja intonatsiooni matkimine;
- 2) laulmine koos täiskasvanuga loomuliku häälega.

(3) Muusikalis-rütmiline liikumine:

- 1) muusikale reageerimine liikumisega;
- 2) muusika saatel lihtsate tantsuliigutuste sooritamine;
- 3) matkiv liikumine.

(4) Pillimäng:

- 5) kehapillide ja lihtsate rütmipillide tutvustamine.

14.4 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused kuni 3aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuni 3aastane laps:

- 1) tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast;
- 2) kuulab, jälgib õpetaja laulu ja püüab kaasa laulda;
- 3) matkib loodus- ja olmeääli;
- 4) mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuuldud muusikale keha- ja rütmipillidel;
- 5) sooritab koos õpetajaga lihtsaid tantsuliigutusi (plaksutamine, lehvitamine, sõrmevibutus, rõhksamm, keerutamine).

14.5 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 3-4aastastel lastel

(1) Muusika kuulamine:

- 1) erinevate karakteritega laulude ja muusikapalade kuulamine;
- 2) loodushäälte kuulamine.

(2) Laulmine:

- 1) kooslaulmise oskuse arendamine ja õpetamine;
- 2) tähelepanu pööramine hääle laulvusele, kergusele, selgele diktsioonile ja ilmekusele.

(3) Muusikalis-rütmiline liikumine:

- 1) tantsuliigutuste sooritamine kogu rühmaga;

- 2) madalate ja kõrgete helide eristamine;
- 3) liikumisel erinevate vahendite kasutamine;
- 4) lihtsamate rahvamängude mängimine.

(4) Pillimäng:

- 1) keha- ja rütmipillidel kaasamäng õpitud lauludele, lühiriimidele, liisusalmidele.

14.6 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 3-4aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4aastane laps:

- 1) reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigub kehaga);
- 2) laulab koos õpetajaga;
- 3) osaleb laulude esitamisel rühmaga;
- 4) huvitub laululisest tegevusest;
- 5) mängib kaasa ja suudab tajuda rütmi või meetrumit keha- ja rütmipillidel;
- 6) sooritab lihtsaid tantsuliigutusi – plaksutamine, patsutamine, lehvitamine, keerutamine, rõhksamm vm;
- 7) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika iseloomule, tempole.

14.7 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 4-5aastastel lastel

(1) Muusika kuulamine:

- 1) helide märkamine ja kuulamine enda ümber;
- 2) muusikaliste põhimõistete tutvustamine: aeglane - kiire, rõõmus - kurb, vaikne - vali, kõrge - madal;
- 3) laulude äratundmine ilma sõnadeta laulduna või ainult pillil mängituna.

(2) Laulmine:

- 1) järelelaulmise, muusikaliste fraaside lõpuni laulmise ja kooslaulmise kujundamine;
- 2) laulmine võimalikult ühtlases tempos;
- 3) rahva- ja regilaulude laulmine.

(3) Muusikalis-rütmiline liikumine:

- 1) ruumis vaba liikumise ja orienteerumise saavutamine;
- 2) muusika erineva iseloomu edasiandmine erinevate liigutustega, oskus reageerida erinevale muusikale võimalikult kiiresti;

- 3) liikumine ja tantsuliigutuste sooritamine paarilisega;
- 4) omaloomingulise liikumise julgustamine;
- 5) erisuguste tempode ja rütmide tunnetamine ja väljendamine.

(4) Pillimäng:

- 1) rütmilised kajamängud.

14.8 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 4-5aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5aastane laps:

- 1) kuulab laulu või muusikapala vaikselt;
- 2) tunneb kuulmise järgi ära õpitud laule;
- 3) tunneb ära mõningaid olmeääli;
- 4) laulab rühmaga võimalikult ühtlases tempos;
- 5) laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule;
- 6) eristab rütmipille ja mängib nendel (nt kuljused, trumm, tamburiin, kõlapulgad) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks;
- 7) väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (loov liikumine);
- 8) tantsib, kasutades eakohaseid tantsuliigutusi (nt liikumine hanereas ja ringis, hüpped, kand- ja varvassamm).

14.9 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 5-6aastastel lastel

(1) Muusika kuulamine:

- 1) 2-osalise loo osade eristamine tempo või meloodia muutuste järgi, erinevad karakterid;
- 2) erinevas esituses laulu või muusikapala kuulamine;
- 3) rahvapillid – vilepill, torupill, kannel;
- 4) dünaamika – vaikne kuni vali ja vastupidi.

(2) Laulmine:

- 1) erinevate häälte matkimine;
- 2) regilaulu laulmine – eeslaulja ja koor;
- 3) mõisted orkester, dirigent, helilooja;
- 4) emotsionaalse väljendusoskuse arendamine eriilmeliste lauludega;
- 5) laulmisel loomulikkuse ja ühtluse saavutamine;

6) laulmisel ühtlase tempo saavutamine.

(3) Muusikalis-rütmiline liikumine:

- 1) liikudes tempo kiirenemise ja aeglustumise jälgimine;
- 2) paarilise leidmine kindlal muusikaosal;
- 3) stopp-mängud ja kujumängud;
- 4) õpitud tantsuliigutustes vilumuse, rütmilise täpsuse, väljenduslikkuse ja hea kehahoiaku taotlemine;
- 5) rahvamängude mängimine.

(4) Pillimäng:

- 1) rütmipillide õige hoid ja mänguvõtted (nt triangel, kõlapulgad, tamburiin);
- 2) rütmilised kajamängud, rütmitelofon;
- 3) paus;
- 4) laps kui dirigent ja rühm kui orkester;
- 5) rütmilise täpsuse taotlemine kaasmängudes.

14.10 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 5-6aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6aastane laps:

- 1) kuulab muusikat vaikselt ja tähelepanelikult;
- 2) teab muusikalisi põhimõisteid aeglane - kiire, rõõmus - kurb jne ja oskab nende kaudu iseloomustada kuulatud muusikat;
- 3) tunneb ära õpitud rahvapillid välimuse ja tämbri järgi;
- 4) tunneb ära 2-osalise loo tempo või helilaadi järgi;
- 5) laulab ilmekalt vastavalt laulu sisule;
- 6) esitab laule rühmaga ühtlases tempos;
- 7) mängib ja tunneb kuulamisel tämbri järgi õpitud rütmipille;
- 8) orkestris osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, hoides ühtlast tempot;
- 9) mängib rütmipillidel saateid lauludele, liisusalvidele ja instrumentaalpaladele;
- 10) sooritab tantsuliigutusi iseseisvalt, paarilisega, rühmaga;
- 11) oskab leida paarilist ja orienteeruda ruumis;

12) muudab liikumist vastavalt muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumisele (tempo, dünaamika, register);

13) oskab mõningaid eesti rahvamänge.

14.11 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 6-7aastastel lastel

(1) Muusika kuulamine:

1) kuulatud muusikapala analüüsimine – eel- ja järelmäng;

2) muusika iseloomustamine mõistete abil – mõtlik, laulev, elav, hoogne;

3) Eesti Vabariigi hümnit kuulamine ja laulmine, laulu *Eesti lipp* kuulamine;

4) loomingulise initsiatiivi edasiarendamine: kuulatud palale nime andmine, liigutused vastavalt muusika iseloomule.

(2) Laulmine:

1) laulmine ilmekalt ja kindla rütmiga;

2) teadlikult oma hääle kuulamine ja juhtimine.

(3) Muusikalis-rütmiline liikumine:

1) tantsuliigutuste sooritamine üheaegselt kogu rühmaga;

2) vahendite kasutamine liikumisel;

3) tempo muutustele rütmiliselt täpne reageerimine.

(4) Pillimäng:

1) rütmisaate improviseerimine;

2) erineva dünaamikaga mängutehnika saavutamine rütmikajas.

14.12 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 6-7aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

1) oskab iseloomustada kuulatud muusikapala, kasutades eakohast sõnavara;

2) tunneb ära Eesti Vabariigi hümnit ja laulu *Eesti lipp*;

3) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;

4) laulab rahva- ja lastelaule nii rühmas kui ka üksi;

5) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;

6) mängib rütmipillidel õpitud lauludele ja muusikapaladele lihtsaid kaasmänge;

- 7) proovib ennast väljendada loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu;
- 8) oskab liikuda paaris, kolonnis, viirus või ringis;
- 9) sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.

15. VALDKOND *LIIKUMINE*

15.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb rõõmu liikumisest;
- 2) tegutseb võimalikult palju õues;
- 3) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 4) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 5) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 6) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

15.2 Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine ja kavandamine

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevusi regulaarselt korrates;
- 2) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema;
- 3) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika arendamist;
- 4) viiakse liikumistegevusi läbi võimalikult palju õues;
- 5) kasutatakse liikumist lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades;
- 6) tugevdatakse lapse füüsilist ja vaimset tervist ning äratatakse huvi aktiivse liikumise, sportimise vastu.

15.3 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu kuni 3aastastel lastel

(1) Ohutus:

1) ohutu liikumine õpetaja juhendamisel.

(2) Põhiliikumised:

- 1) õpetaja juurde kogunemine vabalt ja märguande peale;
- 2) kõnd ja jooks läbisegi;
- 3) kõnd ja jooks õpetaja järel;
- 4) hüplemine paigal, rõngasse, üle nööri;
- 5) roomamine vabalt ja toengpõlvituses;
- 6) roomamine takistuste alt ja üle;
- 7) veeretamine kahe käega ette ja teineteisele;
- 8) viskamine endast eemale;
- 9) ettenäidatud harjutuste matkimine;
- 10) üldarendavad harjutused erinevate vahenditega (nt pallid, rätikud, herne-/viljakotid, nöörid, langevari).

(3) Liikumismängud:

1) õpetajaga kõnni- ja jooksumängude mängimine.

15.4 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused kuni 3aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuni 3aastane laps:

- 1) tunneb rõõmu liikumisest;
- 2) sooritab ettenäitamisel aktiivselt harjutusi, asendeid, liikumisi;
- 3) säilitab sihi kõnnil ja jooksul;
- 4) roomab takistuste alt, ronib üle takistuste;
- 5) poeb läbi tunneli;
- 6) veeretab ja viskab palli endast eemale ja jookseb sellele järele;
- 7) mängib liikumismänge koos õpetajaga.

15.5 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 3-4aastastel lastel

(1) Ohutus, hügieen:

1) võimlemisriiete iseseisev valimine ja riietumine.

(2) Põhiliikumised:

- 1) ringi moodustamine õpetaja abiga;
- 2) kolonni moodustamine õpetaja abiga;
- 3) kõndimine ja jooksmine ringjoonel, piiratud pinnal, erinevas tempos, peatumistega, ussina;
- 4) paigalt kaugus- ja kõrgushüpe;
- 5) hüppamine batuudil;
- 6) viskamine üle nõõri, ühe käega kaugele ja teineteisele; püüdmine;
- 7) roomamine võimlemispingil;
- 8) ronimine varbseinal;
- 9) tasakaaluharjutused võimlemispingil;
- 10) tasakaaluharjutused herne-/viljakottidega;
- 11) üldarendavate harjutuste sooritamine erinevate vahenditega (võimlemiskepid ja -rõngad);
- 12) harjutused matil: veeremine.

(3) Liikumismängud:

- 1) matkiva sisuga 1-2 reegluga liikumismängud.

(4) Talvealad:

- 1) kelgu vedamine ja tõukamine;
- 2) kelgutamine mäel.

15.6 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 3-4aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 3-4aastane laps:

- 1) kõnnib ja jookseb ringis;
- 2) sooritab liigutusi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi;
- 3) julgeb batuudil iseseisvalt hüpata;
- 4) ronib iseseisvalt varbseinal;
- 5) säilitab tasakaalu nii võimlemispingil kui ka vähendatud pinnal;
- 6) sooritab harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega;
- 7) mängib matkiva sisuga 1-2 reegluga kõnni- ja jooksumänge;
- 8) sõidab iseseisvalt kelgul mäest alla.

15.7 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 4-5aastastel lastel

(1) Ohutus:

1) sõnalise seletuse järgi harjutuste sooritamine.

(2) Põhiliikumised:

1) rivistumine iseseisvalt viirgu;

2) kolonni moodustamine õpetaja abiga;

3) kõnd ja jooks kolonnis: peatustega, ületades takistusi, orientiiride järgi, joonte vahel;

4) hüpped üles, maandumisega kükki;

5) sügavushüpped, sulghüplemine;

6) palli/herne-/viljakoti viskamine üle nööri parema ja vasaku käega;

7) palli viskamine vastu vertikaalset märklauda ja maast pörkega püüdmine;

8) palli viskamine üles, püüdmine peale maha pörkumist;

9) palli veeretamine läbi värava paarilisele ja esemete pihta;

10) ronimine varbseinal juurdevõtusammuga kõrvale;

11) tasakaal: kõnd joonel/nööril;

12) harjutused matil: selili kägardumine, käte haardega ümber põlvede.

(3) Liikumismängud:

1) 2-4 reegluga liikumismängud;

2) rühma või grupi tegevustes ühise eesmärgi nimel pingutamine;

3) maastikumängud.

(4) Talvealad:

1) mäest alla kelgutamine lisaülesandega;

2) kaaslaste vedamine kelgul.

15.8 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 4-5aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 4-5aastane laps:

1) hoiab oma kohta erinevates rivistustes: ringis, viirus, kolonnis;

2) kõnnib ja jookseb etteantud tempo järgi;

3) kasutab palliga tegutsedes mõlemat kätt;

4) sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;

- 5) sooritab koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi;
- 6) matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
- 7) mängib 2-4 reeglita liikumismänge.

15.9 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 5-6aastastel lastel

(1) Ohutus:

- 1) erinevate spordivahendite ohutu kasutamine.

(2) Põhiliikumised:

- 1) joondumine joone järgi õpetaja abiga;
- 2) harvenemine ringjoonel kõrvaletõstetud käte ulatuses õpetaja abiga;
- 3) kõnd edasi-tagasi, kük-kõnd, põlvetõstekõnd, kõnd põia sise- ja välisserval;
- 4) põlve- ja sääretõstejooks;
- 5) hoojooksult hüpe üles, kõrgushüpe;
- 6) palli viskamine paarilisele parema ja vasaku käega;
- 7) palli pörgatamine parema ja vasaku käega;
- 8) roomamine kõhuli ja selili võimlemispingil, kaldlual;
- 9) ronimine varbseinal vahelduva sammuga;
- 10) tasakaal: kõnd võimlemispingil/nööri/joonel mõõtsammudega;
- 11) harjutused matil: veeremine turjale ja tagasi.

(3) Liikumismängud:

- 1) teatevõistlused;
- 2) enda ja vastasmeeskonna edu tunnustamine.

(4) Talvealad:

- 1) mäest laskumine kahekesi kelgul;
- 2) suusatamine: tasakaal suuskadel, liikumine libisammul.

15.10 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 5-6aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 5-6aastane laps:

- 1) sooritab eakohaselt ja tehniliselt õigesti vahenditega harjutusi;
- 2) valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel;

- 3) kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes;
- 4) ronib varbseinal vahelduva ja juurdevõtusammuga, lisatülesandega;
- 5) kohandab oma liigutused etteantud rütmiga;
- 6) suusatab vahelduva libiseva sammuga;
- 7) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 8) orienteerub lasteaia õuealal.

15.11 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu 6-7aastastel lastel

(1) Ohutus ja enesekontroll:

- 1) jalgrattasõidu ohutus;
- 2) käitumine õnnetuse korral;
- 3) iseseisev tegutsemine lasteaia õuealal.

(2) Põhiliikumised:

- 1) rivistumine viirgu pikkuse järgi;
- 2) joondumine joone ja varvaste järgi;
- 3) harvenemine viirus ja kolonnis;
- 4) teatejooksud, pendelteatejooksud, kiirjooks 30m;
- 5) jooks hoonööri alt;
- 6) hüppenööriga hüppamine;
- 7) hoojooksuga kaugushüpe;
- 8) palli söötmine rinnalt, põrkesööt, korvivisked;
- 9) ronimine redelil üles, laskumine teiselt poolt;
- 10) harjutused matil: turiseis ja trel ette õpetaja abiga.

(3) Liikumismängud:

- 1) kombineeritud teatevõistlus;
- 2) iseseisev liikumismängude mängimine;
- 3) ausa mängu põhimõtted;
- 4) mängureeglitest kinnipidamine.

(4) Talvealad:

- 1) kelguvõistlused;
- 2) suusatamine: paaristõukeline sammuta sõiduviis, astepöörded, käärtõus.

15.12 Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused 6-7aastastel lastel

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6-7aastane laps:

- 1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- 4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- 5) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- 6) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
- 7) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 8) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid;
- 9) oskab sõita kaherattalise jalgrattaga;
- 10) nimetab erinevaid spordialasid ja teab mõnda Eesti tuntuimat sportlast;
- 11) valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel.

17. LÕPPSÄTTED

17.1 Õppekava kinnitamine

(1) Lasteaia õppekava kinnitab lasteaia direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

17.2 Õppekava uuendamine ja täiendamine

(1) Täiendus- ja parandusettepanekud vaadatakse läbi vähemalt üks kord aastas pedagoogilises nõukogus ja lasteaia hoolekogus.

(2) Pedagoogilise nõukogu ettepanekul kinnitab õppekava täiendused ja parandused lasteaia direktor

LISA 1. INDIVIDUAALSUSE KAART

Nimi:

Sünniaeg:

Kodune keel:

Lasteaeda astumise aeg:

I TASAND

Rühm	Viibimine	Analüüs	Lapse vanus analüüsimisel	Koostajad
<i>Rühma nimi</i>	<i>Alates....</i>	<i>Aasta/kuu</i>	<i>Vanus: a...k...</i>	

Laps hakkas lasteaia käima...a...k vanuselt.

1. Üld- ja peenmotoorika, füüsiline areng

aasta. kuu. (lapse vanus ...a...k).

2. Eneseteenindus

aasta. kuu. (lapse vanus ...a...k).

3. Silmaring, huvid ja motivatsioon

aasta. kuu. (lapse vanus ...a...k).

4. Mäng ja sotsiaalsed oskused

aasta. kuu. (lapse vanus ...a...k).

5. Emotsionaalne seisund ja käitumine, kohanemine

aasta. kuu. (lapse vanus ...a...k).

6. Suhtlemine ja kõne

aasta. kuu. (lapse vanus ...a...k).

7. Tunnetustegevus

aasta. kuu. (lapse vanus ...a...k).

8. Toetavad tegevused

aasta. kuu. (lapse vanus ...a...k).

9. Kokkuvõtte arenguvestlusest ja kokkulepe edasiste tegevuste osas

10. Lapse kohalkäimine

Kuupäev:

Õpetajad:

Lapsevanem:

LISA 2. INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA

LAPSE NIMI:

KOOSTAMISE KUUPÄEV:

KONTROLLIMISE KUUPÄEV:

IAK EESMÄRK:

ARENKU- VALDKOND	EESMÄRK	TULEMUS	MÄRKUSED
	•		<i>Teostaja</i>
	•		
	•		
	•		
	•		

Olen tutvunud koostatud IAK-ga ning täidan enda osa eesmärkide saavutamiseks kokkulepitud kuupäevaks.

Lapsevanem:

Rühmaõpetaja:

Logopeed:

LISA 3. KOOLIVALMIDUSKAART

KOOLIVALMIDUSKAART

Nimi:

Sünniaeg:

Lasteasutus:.....

Rühma liik:..... (lasteaeda astumise aeg:.....)

Kodune keel:.....

KOOSTATUD: (aeg)

1. Üld- ja peenmootorika
2. Eneseteenindus
3. Huvid ja motivatsioon
4. Mäng ja sotsiaalsed oskused
5. Emotsionaalne seisund ja käitumine
6. Tunnetustegevus, silmaring
7. Kõne areng
8. Eeloskused emakeeles ja matemaatikas
9. Koolieelses lasteasutuses rakendatud tugiteenused
10. Joonistustesti tulemused
11. Kokkuvõtte lapse koolivalmidusest

Õpetaja:

Liikumisõpetaja:

Muusikaõpetaja:

Logopeed-eripedagoog:

Lasteasutuse direktor:

Kätte saanud

(kuupäev)

(lapsevanema allkiri)